

Seikkailu Satumetsässä

Lapsen itsetunnon tukeminen draamallisin
keinoin varhaiskasvatuksessa

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaali- ja terveysala
Sosionomi (AMK)
Sosiaalipedagoginen lapsi- ja
nuorisotyö
Opinnäytetyö
Kevät 2016
Laura Santala
Tiia Koivusilta

Lahden ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

SANTALA, LAURA
KOIVUSILTA, TIIA:

Seikkailu Satumetsässä
Lapsen itsetunnon tukeminen
draamallisin keinoin
varhaiskasvatuksessa

Sosiaalipedagogisen lapsi- ja nuorisotyön opinnäytetyö,
49 sivua, 29 liitesivua

Kevät 2016

TIIVISTELMÄ

Toiminnallisen opinnäytetyömme aiheena oli lapsen itsetunnon tukeminen draamallisin keinoin varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa toiminnallinen kokonaisuus lapsiryhmälle, sekä laatia käytännönläheinen opas näiden toiminnallisten menetelmien käytöstä päiväkodin ja varhaiskasvattajien käyttöön. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tukea draamallisin keinoin kohderyhmämme lasten itsetuntoa ja sen kehitystä.

Opinnäytetyö toteutettiin lahtelaisessa päiväkodissa 5-vuotiaille lapsille. Toimintaan osallistui yhteensä kuusi lasta ja lapsiryhmä pysyi koko ajan samana. Toiminnallinen osuus piti sisällään yhteensä viisi toteutuskertaa, jotka olivat kestoltaan 45–50 minuuttisia. Toiminta toteutettiin tammikuussa 2016. Päiväkodin tilaan oli rakennettu erillinen Satumetsä, jossa käsitelimme itsetuntoon liittyviä aiheita draamallisten leikkien kautta. Tarinassa kulki koko ajan mukana kaksi hahmoa, Kerttu- ja Kaisa-kanit. Hahmot olivat pehmoleluja, jotka auttoivat lapsia virittäytymään draaman maailmaan.

Opinnäytetyömme oli työelämälähtöinen, ja tuotoksena syntyi opas siitä, kuinka lapsen itsetuntoa tuetaan draamallisin keinoin päiväkodin arjessa. Käytännönläheinen opas syntyi ohjattujen toimintakertojen pohjalta, jotka toteutimme kohderyhmässämme. Opas on sovellettavissa kaiken ikäisille lapsille, ja sitä voi hyödyntää joko kokonaisuutena, tai sieltä voi poimia yksittäisiä leikkejä tilanteen mukaan. Työelämäkumppanilta saamamme palautteen mukaan lapsen itsetunnon tukeminen tämänkaltaisen toiminnan kautta on tärkeää jokaiselle lapselle, oli hän itsetunnonlaan sitten millainen tahansa.

Asiasanat: itsetunto, draamakasvatus, varhaiskasvatus, luovuus, lapsi, toiminnallisuus

Lahti University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Services

SANTALA, LAURA
KOIVUSILTA, TIIA:

Adventure in a fairytale forest
The child's self-esteem support with
drama education in early childhood
education

Bachelor's Thesis in Social Pedagogy for Work with Children and Young
People 49 pages, 29 pages of appendices

Spring 2016

ABSTRACT

The topic of this functional thesis was to support the child's self-esteem with drama education in early childhood education. The goal of the thesis was to design and implement a functional unit for a group of children, as well as to make a practical guide book for the use of these functional methods of kindergarten and early childhood educators' use. The purpose of our thesis was to support our target group children's self-esteem and its development through drama education.

The thesis was conducted in a kindergarten in Lahti, for five-year-old children. There were six children that participated in our activities and the group stayed the same for the duration of the thesis. The functional part included five sessions each of which was about 45-50 minutes. The sessions were carried out in January 2016. In one of the rooms at the kindergarten a fairytale forest was built and there we dealt with topics related to self-esteem through drama educational plays. The story was about two characters, rabbits named Kerttu and Kaisa. Characters were stuffed animals, which helped the children to tune into the world of drama.

Our thesis was work-oriented, and the result was a guide book, which tells how to support the child's self-esteem through drama education in everyday life in kindergartens. The practical guide book was based on the activities we had with the children. The guide book is applicable to children of all ages, and it can be used either as a whole or you can pick up individual parts according to the situation. According to the feedback we received from our working life partner, supporting child's self-esteem through this kind of activity, is important for all children, no matter what his or her self-esteem is.

Key words: self-esteem, drama education, early childhood education, creativity, child, functionality

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TAUSTA JA KOHDEORGANISAATIO	3
2.1	Lähtökohdat opinnäytetyölle	3
2.2	Varhaiskasvatussuunnitelmat toiminnan pohjana	4
3	TARKOITUS, TAVOITTEET JA TIEDONHAUN KUVAUS	6
3.1	Tarkoitus ja tavoitteet	6
3.2	Tiedonhaun kuvaus	6
4	ITSETUNTO	8
4.1	Itsetunnon määritelmä	8
4.2	Lapsen itsetunnon tukeminen	9
4.3	Viisivuotiaan lapsen itsetunnon kehitys	10
5	DRAAMAKASVATUS	13
5.1	Draamakasvatuksen käsite	13
5.2	Draamakasvatus varhaiskasvatuksessa	13
5.3	Draamakasvatus toiminnan tukena	14
5.4	Draamakasvatus ja itsetunto	15
6	SEIKKAILU SATUMETSÄSSÄ	17
6.1	Toiminnallisen osuuden suunnittelu	17
6.2	Ensimmäinen toimintakerta: Kertun satumetsä	18
6.2.1	Toiminnan kuvaus	18
6.2.2	Arviointi	22
6.3	Toinen toimintakerta: Minä osaan!	23
6.3.1	Toiminnan kuvaus	23
6.3.2	Arviointi	26
6.4	Kolmas toimintakerta: Näytellen vahvaksi	26
6.4.1	Toiminnan kuvaus	26
6.4.2	Arviointi	29
6.5	Neljäs toimintakerta: Ei haittaa!	31
6.5.1	Toiminnan kuvaus	31
6.5.2	Arviointi	33
6.6	Viides toimintakerta: Suuri satumetsä	34
6.6.1	Toiminnan kuvaus	34

6.6.2	Arviointi	36
7	OPAS TOIMINNALLISISTA MENETELMISTÄ: SEIKKAILU SATUMETSÄSSÄ	37
7.1	Oppaan lähtökohdat	37
7.2	Toiminnan sisältö oppaan pohjana	37
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	39
8.1	Tavoitteiden arviointi ja ammatillinen kasvu	39
8.2	Palaute toimeksiantajalta	40
8.3	Eettisyys ja luotettavuus	42
8.4	Jatkokehittämissuhteet	43
9	POHDINTA	45
	LÄHTEET	47
	LIITTEET	50

1 JOHDANTO

Lapsen itsetunnon tukeminen on hyvin merkittävä ja ajankohtainen aihe, joka puhututtaa paljon. Itsetuntoa heikentäviä asioita, kuten kiusaamista ja epäonnistumista on helppo lähestyä draamallisesta näkökulmasta ja kääntää itsetuntoa heikentävät asiat vahvuuksiksi. (Solatie 2009, 36–37.) Lasten on tärkeää saada onnistumisen kokemuksia ja positiivista palautetta päivittäisessä arjessa. Itsetunto vahvistuu, kun lapsi kokee itsensä merkitykselliseksi ja arvokkaaksi. (Vehkalahti 2007, 24.)

Opinnäytetyömme on toiminnallinen kokonaisuus, jossa pyrimme draamallisin menetelmin tukemaan lapsen itsetuntoa ja sen kehitystä. Saimme opinnäytetyöllemme työelämälähtöisen aiheen päiväkodilta, jossa toinen meistä suoritti sosionomiopintoihin kuuluvan suuntaavan työharjoittelun. Draamallisen lähestymistavan valitsimme oman kiinnostuksen kautta. Opiskelemme Lahden ammattikorkeakoulussa sosionomeiksi, ja suuntaudumme sosiaalipedagogiseen lapsi- ja nuorisotyöhön. Pidämme todennäköisenä vaihtoehtona, että voisimme tulevaisuudessa työskennellä päiväkodissa, ja tämä aihe varmasti korostuu ajan kuluessa yhä enemmän.

Meille molemmille oli selvää, että haluamme lastentarhanopettajan kelpoisuuden. Tähän vaaditaan muun muassa opinnäytetyön aiheen sijoittuminen varhaiskasvatukseen, joten tartuimme tähän mielenkiintoiseen aiheeseen. Pidimme tärkeänä, että tarve tuli päiväkodilta, sillä tällöin työllämme on varmasti merkitystä. Tässä opinnäytetyön kirjallisessa raportissa kerromme ensin työmme taustoista sekä kohdeorganisaatiosta, ja sen jälkeen esittelemme työmme tarkoituksen, sekä sille asettamamme tavoitteet. Teoriaosuudessa avaamme itsetunnon ja draamakasvatuksen käsitteet, sekä toiminnallisuuden merkityksen juuri kohderyhmämme ikäisille lapsille. Sen jälkeen kuvaamme toiminnallisen kokonaisuuden teorian tiedolla perusteltuna, ja lopuksi esitämme arvioinnin ja johtopäätökset.

Toiminnan pohjalta opinnäytetyömme tuotoksena syntyi opas, joka on

hyödynnettävissä päiväkodin arkisiin toimintoihin ja sitä voi muunnella eri-ikäisille lapsille soveltuvaksi. Suunnittelimme toiminnan niin, että kaikki lapset varmasti suoriutuvat harjoituksista. Näin toimme heille toiminnassa esiin onnistumisen kokemuksia ja vahvistimme heidän hankittua itsetuntoaan kokemusten kautta.

2 TAUSTA JA KOHDEORGANISAATIO

2.1 Lähtökohdat opinnäytetyölle

Opinnäytetyö toteutettiin lahtelaisessa päiväkodissa. Toinen meistä suoritti siellä kymmenen viikon suuntaavan työharjoittelun, jotta lastentarhanopettajan kelpoisuus mahdollistuisi. Päiväkodin henkilökunta koki, että lapset hyötyisivät itsetuntoa tukevasta toiminnasta, joten päätimme tarttua tähän aiheeseen. Ryhmästä valitsimme yhden ikäryhmän, 5–vuotiaat, joille toiminta suunnattiin ja toteutettiin. Järjestettävään toimintaan osallistui kuusi lasta. Halusimme rajata lapsiryhmän koon kuuteen lapseen, jotta he voisivat kokea Satumetsäseikkailun turvallisessa ja tutussa ilmapiirissä. Ryhmän lastentarhanopettaja valitsi lapset ryhmäämme satunnaisesti.

Pidimme lapsen itsetunnon kehityksen tukemista ajankohtaisena ja tärkeänä aiheena, sillä nykyään saa jatkuvasti kuulla lasten ja nuorten pahoinvoinnista, sekä itsetunto-ongelmista. Jokaisen lapsen yksilöllisyyttä tulee kunnioittaa, sillä sen on tutkittu lisäävän lapsen hyvinvointia ja kehittymistä ainutlaatuiseksi persoonaksi. Lapsen itsetunto on silloin terveellä pohjalla, kun hän huomioi muita lapsia ottamalla heidän mielipiteitään ja ajatuksiaan huomioon. (Koivisto 2007, 25.) Lapsen oma perimä, fyysiset ominaisuudet, käyttäytyminen, kyvyt sekä vuorovaikutussuhteet ovat suoraan yhteydessä itsetuntoon ja sen kehittymiseen. Myös kasvatusympäristön ilmapiirillä on merkitystä lapsen itsetunnon tukemiselle ja sen kehittymiselle (Koivisto 2007, 35, 42).

Päätimme toteuttaa harjoitukset draamallisilla menetelmillä. Aiheen käsittely tästä näkökulmasta tuli omasta kiinnostuksesta. Lisäksi se oli aihealue, johon halusimme itse tutustua lisää. Draamakasvatus on keino kertoa omia tarinoita ja tehdä itseään näkyväksi, ja sen avulla voi kokeilla erilaisia tunteita ja ajatuksia, joita ei muuten arkisissa ja päivittäisissä tilanteissa tulisi kokeiltua (Heikkinen 2004, 23–24). Sosionomi opintoihin kuuluvassa kurssissa, ”Luovat ja draamalliset menetelmät varhaiskasvatuksessa”, heräsi kiinnostus siihen, miten draamallisia menetelmiä voi hyödyntää

lasten kanssa erilaisissa tilanteissa (Lamk opinto-opas 2013).
Tutkimuslupa oppinäytetyöllemme myönnettiin 9.12.2015. (Liite 1).

2.2 Varhaiskasvatussuunnitelmat toiminnan pohjana

Toiminnan pohjana tutustuimme päiväkodin omaan varhaiskasvatussuunnitelmaan, joka pohjautuu Lahden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaan (Lahden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005), sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (STAKES 2005). Toiminnassamme otimme huomioon päiväkodin oman varhaiskasvatussuunnitelman, heidän arvotaustansa ja periaatteensa lapsen itsetunnon tukemisessa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on väline, jolla ohjataan valtakunnallista varhaiskasvatusta. Perusteiden tavoitteena on edistää koko maassa yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista. (STAKES 2005, 7.)

Lahden kaupungin varhaiskasvatusstrategisilla palveluilla tuetaan lapsen hyvinvointia, kasvua ja kehitystä sekä oppimista. Hyvä hoito, kasvatusta sekä opetus muodostavat kokonaisuuden, jolla voidaan edistää lapsen ajattelun kehittymistä, vahvistaa vuorovaikutustaitoja ja tukea myönteistä minä- käsitystä. (Lahden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 6, 13.) Ympäristöstä tehdään lapsille innostava, sellainen mikä herättää lapsissa mielenkiintoa, uteliaisuutta ja kokeilunhalua ja kannustaa lapsia ilmaisemaan itseään (Lahden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 13–14). Lahden kaupungin laatimassa omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa otetaan huomioon kaupungin omat linjaukset, tavoitteet ja strategiat. Lähtökohtana kaupungin laatimalle varhaiskasvatussuunnitelmalle ovat valtakunnalliset varhaiskasvatuksen perusteet. (STAKES 2005, 9.)

Päiväkodin työntekijän mukaan heidän oman varhaiskasvatussuunnitelmansa laadinnassa otetaan huomioon niin valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, mutta myös kaupungin oma varhaiskasvatussuunnitelma. Päiväkodin omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa tuodaan esille arvoja ja päiväkodin omia

toimintaperiaatteita sekä linjauksia. Jokaiselle päiväkodin lapselle laaditaan myös oma varhaiskasvatussuunnitelma yhdessä lapsen vanhempien kanssa. Lapsen oman varhaiskasvatussuunnitelman tarkoituksena on tukea lapsen kasvua ja edistää tavoitteellista kehitystä. (Päiväkodin työntekijän haastattelu 2.12.2015.)

Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa myös korostetaan lapsen yksilöllisyyttä, yhdessä oppimista ja hyvinvointia. Päiväkodin arvotaustassa painotetaan lapsen tervettä itsetuntoa, yhteistyökykyisyyttä ja rehellisyyttä. Jotta lapsen itsetuntoa voidaan tukea, tulee kasvattajalla olla hyvä itseluottamus ja kyky luottaa lapsiin. Kasvattaja antaa lapsille myönteisen elämänmallin ja tuntee lapsen kehityksen kulun. Lapsen terve itsetunto ja sen kehittyminen toteutuu parhaiten, kun lapsen kehitystaso ja kyvyt tunnistetaan, lapseen luotetaan ja annetaan myönteinen elämänmalli. Kun lapsen onnistumiset huomataan, itsetunto kehittyy ja osaaminen lisääntyy. On tärkeää kuunnella lasta ja keskustella lapsen kanssa arkisista asioista, eli kiinnitetään huomiota päivittäiseen ja aktiiviseen vuorovaikutukseen. (Päiväkodin työntekijän haastattelu 2.12.2015.)

Toimintamme suunnittelussa ja toteutuksessa otimme huomioon lapselle ominaiset tavat toimia ja autoimme lapsia kehittämään omia vahvuusalueitaan. Lapsille ominaisia tapoja toimia ovat leikkiminen, tutkiminen, liikkuminen ja eri taiteen alueisiin liittyvä ilmaiseminen. Lapsi osoittaa tunteitaan ja omia ajatuksiaan, kun hän saa toimia itselleen mielekkäällä tavalla. (STAKES 2005, 20.)

3 TARKOITUS, TAVOITTEET JA TIEDONHAUN KUVAUS

3.1 Tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyömme tarkoitus on tukea draamallisin keinoin lapsen itsetunnon kehitystä varhaiskasvatuksessa. Tarkoituksena on antaa päiväkodille työvälineitä ja ideoita toiminnallisuuteen, ja siihen kuinka tukea lapsen itsetuntoa draamallisin keinoin päiväkodin arjessa. Haluamme tuoda esille draamankäytön monet hyödyt kasvatuksen kannalta, ja antaa mallin käytännön toteuttamisesta.

Opinnäytetyömme tavoite on suunnitella ja toteuttaa toiminnallinen kokonaisuus lapsiryhmälle, sekä laatia opas päiväkodin käyttöön draamallisten menetelmien käytöstä lapsen itsetunnon tukemisessa. Henkilökohtaisina oppimistavoitteinamme on saada arvokasta kokemusta työelämää varten ja kartuttaa osaamista projektityyppisessä työskentelyssä, jonka suoritamme itsenäisesti alusta loppuun.

3.2 Tiedonhaun kuvaus

Teoreettisessa tietoperustassa käytimme mahdollisimman uusia lähteitä. Rajaksi asetimme noin kymmenen vuotta. Käyttämämme vanhemmat teokset sisälsivät tietoa, joka on edelleen pätevää. Aineiston keruun tueksi kävimme tiedonhankintaklinikalla, josta saimme paljon hyviä vinkkejä tiedonhakuun. Etsimme aiheeseen liittyvää kirjallisuutta Masto Finnan kautta, sekä itsetunnosta, että draamakasvatuksesta. Käyttämämme hakusanat olivat itsetunto, draamakasvatus, varhaiskasvatus ja luovuus sekä toiminnallisuus. Lisäksi käytimme eri hakukoneita, jolloin käytimme hakusanoja itsetunto, lapsi, varhaiskasvatus ja draamakasvatus.

Hakukoneista käytimme Melindaa pro gradu -tutkielmien etsintään sekä väitöskirjojen hakuun. Englanninkielisiin artikkeleihin tutustuimme EBSCO -tietokannassa. Tällöin hakusanoja olivat self-esteem, child, drama ja drama education. Tutustuimme Theseuksen kautta myös muihin vastaaviin opinnäytetöihin, joissa on käsitelty itsetuntoa tai

draamakasvatusta. Vastaavanlaisista opinnäytetöistä ja graduista saimme hyviä lähteitä, joihin tutustuimme tarkemmin. Lopulliset lähteet valitsimme sen mukaan, kuinka laajasti saimme aiheesta tietoa kyseisestä lähteestä.

4 ITSETUNTO

4.1 Itsetunnon määritelmä

Itsetunnolla tarkoitetaan luottamusta omaan itseen ja uskoa omaiin kykyihin. Itsetunto on kyky asettaa itselleen sopiva vaatavuustaso, jotta onnistuminen on mahdollista ja ihmisen itsetunto vahvistuu. Hyvällä itsetunnolla tarkoitetaan myös sitä, että ihminen kestää pettymyksiä, eikä lannistu niistä. (Keltikangas–Järvinen 2000, 103.) Itsetunto on oman minäkäsityksen osa, kuva ja käsitys omasta itsestään. Omalla minäkäsityksellä on merkitystä itsetuntoon, sekä siihen minkälaisia vaatimustasoja ja odotuksia itselleen asettaa. (Keltikangas–Järvinen 2000, 101.) Kasvattajien tehtävänä on ottaa selvää, miten lapsi oppii ja miten lapsen itsetuntoa tuetaan parhain mahdollisin keinoin, jotta lapsi saa onnistumisen kokemuksia. Hyvä itsetunto on avain lapsen tasapainoiseen kehittymiseen ja oppimiseen. (Roberts 2002, 97.)

Huonon itsetunnon omaava ihminen rakentaa elämäänsä ja onnistumisiaan muiden mielipiteiden mukaisesti (Keltikangas–Järvinen 2000, 105). Itsetunto syntyy hankitusti tai annetusti. Annetulla itsetunnolla tarkoitetaan sitä, miten vanhemmat ovat kasvattaneet lasta, vaatineet lapselta ja huomanneet lapsen onnistumisia. Sen sijaan hankitulla itsetunnolla tarkoitetaan havaintojen ja kokemusten kehittämää itsetuntoa. Sitä, mitä ihminen vaatii itseltään ja miten hän niistä suoriutuu. (Keltikangas–Järvinen 2000, 120.) Lapsen itsetunto kehittyy jo varhain, joten sen tukeminen on päivittäisten arkiaskareiden yhteydessä hyvin tärkeää. (Solatie 2009, 100.) Kasvattajien tulee tunnistaa lasten omia mielenkiinnon kohteita ja ottaa huomioon jokaisen yksilöllisiä tarpeita. Tämä auttaa lasta voimaantumaa ja kohottamaan omaa itsetuntoa. Lasta on autettava huomaamaan, että hän on tärkeä juuri sellaisena kuin on. Lasten omien vahvuusalueiden huomaaminen ja niiden kehittäminen auttavat lasta huomaamaan myös itsensä. (Roberts 2002, 101–102.)

4.2 Lapsen itsetunnon tukeminen

Lapsen itsetunnon tukeminen jo varhaislapsuudessa antaa lapselle varmuutta ja uskallusta ja luottamusta omaan kykyihin (Solatie 2009, 100–101). Aikuisen tuki ja kannustaminen sekä onnistumisten huomaaminen auttavat lasta myös luottamaan paremmin itseensä (Cacciatore, Huovinen & Korteniemi- Poikela 2008, 23). Jos lapsen itsetuntemus on positiivista, ovat hänen odotuksensa myös itseään kohtaan korkeammalla (Roberts 2002, 104).

Heikko itsetunto näkyy ihmisestä ulospäin usein arkuutena ja epävarmuutena. Toisaalta se voi näkyä myös rehentelevänä käytöksenä ja muiden mollaamisena, jonka taakse oma epävarmuus kätketään. Itsetunnoltaan heikot lapset ovatkin yleensä ryhmässä joko kiusattuja tai kiusaajia. Kumpikaan vaihtoehto ei luonnollisesti ole toivottavaa. (Aho 1996, 21, 45.) Lapsen hyvä itsetunto on yhteydessä siihen, että hän osaa pyytää anteeksi toimiessaan väärin eikä ajaudu tahallaan jatkuvasti ristiriitatilanteisiin. Lapsi osaa huomioida muita ja ottaa heidän ajatuksiaan ja mielipiteitään huomioon. (Huilla & Isokoski 2013, 82.)

Itsetuntoa on vaikeaa muuttaa, joten sen tukeminen jo varhaislapsuudessa on hyvin tärkeää. Kasvattajan oman itsetunnon tulee olla kunnossa, jotta lasten itsetuntoa voidaan tukea. Kasvattajan itsetunnolla on suora vaikutus lapsen itsetunnon kehittymiselle. Lapsi tarvitsee kannustamista, positiivista palautetta ja onnistumiset tulee huomioida. (Aho & Laine 2002, 48.) Jokainen lapsi tulee huomata yksilönä ja luoda kohtaamiselle turvallinen ilmapiiri. Lapsen itsetunnon tukemisen keinoina voidaan käyttää erilaisia leikkejä ja muita ikäryhmälle sopivia harjoitteita. (Huilla & Isokoski 2013, 96–97.)

Lapsen itsetunnon kehityksessä kasvattajalla on keskeinen rooli, ja kaiken kasvatuksen lähtökohta on se, että kasvattaja on aidosti kiinnostunut lapsesta. Itsetunnon vahvistaminen tarvitsee ympärilleen psykologisesti turvallisen ilmapiirin, jossa lapsen ei tarvitse pelätä tulevaisuutta nöyryytetyksi, vaan uskalltaa olla oma itsensä. Lapsen ja aikuisen välinen

suhde ohjaustilanteessa onkin ratkaiseva itsetunnon kehityksen kannalta. Kasvattaja ei saa toimia vallankäyttäjänä lapseen nähden, vaan hänen roolinsa on olla tukena ja auttajana. (Aho 1996, 48–54.) Kasvattajien odotukset lasten kehittymistä ja oppimista kohtaan eivät saa olla liian suuria, sillä muuten lapset voivat turhautua eivätkä tutki ympäristöä yhtä innokkaasti (Roberts 2002, 105).

Yksi kasvattajan tärkeimmistä tehtävistä on antaa lapselle palautetta. Jos ihminen ei saa minkäänlaista palautetta toiminnastaan, voi se johtaa jopa psyykkisiin ongelmiin. Siksi oikeanlaisella palautteen antamisella on suuri merkitys lapsen itsetunnon kehittämisessä. Palautteen on oltava tarpeeksi konkreettista, ja se tulisi antaa mahdollisimman välittömästi. (Aho 1996, 51–52.) Lapsi kokee olonsa hyväksytyksi turvallisessa ilmapiirissä ja myönteisissä vuorovaikutustilanteissa, joissa aikuinen on läsnä. Lapsen on tärkeä saada palautetta omista taidoistaan ja onnistumisistaan. Kun lapsi saa riittävästi huomiota ja palautetta, oppii hän myös sietämään pettymyksiä ja epäonnistumista osana elämää. (Nurmi ym. 2010, 67.)

4.3 Viisivuotiaan lapsen itsetunnon kehitys

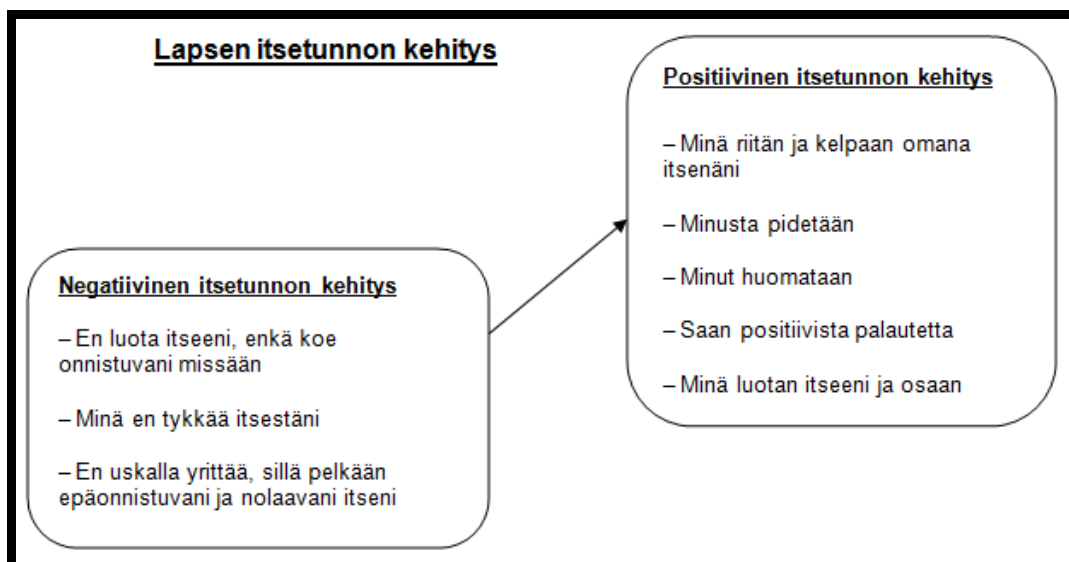
Jokaisen lapsen kohdalla tulee tietää hänen yksilöllinen kehitysvaiheensa ja oppimistasonsa. Pitää esimerkiksi tietää mitä lapsi jo osaa, ja sen kautta tukea jokaisen lapsen yksilöllistä oppimista sekä auttaa löytämään jokaisen omia vahvuusalueita. Rohkaiseminen ja kannustaminen auttavat lasta aina muutaman askeleen eteenpäin ja motivoivat jatkuvaan oppimiseen. (Roberts 2002, 99.) Jotta lapsen itsetuntoa voidaan lähteä toiminnallisesti tukemaan, tulee viisivuotiaan lapsen kehityksestä tunnistaa muutamia asioita. Viisivuotias lapsi osaa käyttää lauseissaan adjektiivien vertailumuotoja ja osaa käyttää monipuolisesti lauserakenteita, joissa tarkastellaan tapahtumia ennen, jälkeen ja samanaikaisesta näkökulmasta. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2010, 42–43.) Lapsi osaa ottaa muiden lasten mielipiteitä huomioon ja vastata niihin, sekä osaa odottaa omaa vuoroaan. Viisivuotias osaa

tarvittaessa muuttaa käyttäytymistään pyydetyllä tavalla ja jakaa esineitä muiden lasten kanssa. (Nurmi ym. 2010, 55.)

Viisivuotiaat lapset ovat kehitystasoltaan kiinnostuneita sääntöleikeistä, joissa vuorottelee sama kaava, jonka mukaan edetään (Nurmi ym. 2010, 61). Lapset voivat kokea voimaantumisen tunteita, kun he tekevät jotakin sellaista, mitä he melkein osaavat. Lasten tulee saada jatkuvaa hyväksyntää ja aikuisten huomiota. Lasten on tärkeää antaa itse tutkia, miten he selviävät tehtävistään, sillä se lisää heidän motivaatiotaan oppia lisää. Aikuisen tehtävänä ei ole antaa lapsille suoria vastauksia, vaan tutkia asioita yhdessä, jolloin lasten motivaatio pysyy yllä. (Roberts 2002, 109.)

Kuviossa 1. on kuvattu lapsen itsetunnon tukemista (Dunderfelt 2006, 136) mukaellen. Kuviossa kuvataan interventiota eli väliintuloa.

Varhaiskasvattaja pyrkii huomaamaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa lapsen negatiiviseen itsetuntoon vaikuttavia asioita ja kääntämään niitä toiminnan kautta positiivisiksi asioiksi. Varhaiskasvattaja voi omalla toiminnallaan tukea lasta rohkaisten ja kannustaen huomaamaan itsessään enemmän positiivisia ominaisuuksia ja piilossa olleita kykyjä suunnittelemalla sellaista toimintaa, josta ryhmän lapsien on mahdollista suoriutua ja saada onnistumisen kokemuksia. (Dunderfelt 2006, 136.) Lapsi tarvitsee riittävästi positiivista palautetta ja huomiota, jotta negatiivinen itsetunto vahvistuu positiiviseksi itsetunnoksi. Lapsen onnistumiset tulee huomata ja kehumisen tulee olla vilpitöntä ja rehellistä. (Vehkalahti 2007, 116.) Lapsen itsetuntoa voidaan luontevasti pyrkiä vahvistamaan draaman avulla, sillä asettumalla toiseen ”fiktiiviseen” mielikuvitusmaailmaan lapsi voi kokea sellaista, mitä ei muuten tekisi. (Heinonen 2004, 94).

KUVIO 1. Lapsen itsetunnon kehitys (Dunderfelt 2006, 136 mukaellen).

5 DRAAMAKASVATUS

5.1 Draamakasvatuksen käsite

Draamakasvatuksessa on tarkoituksena luoda fiktiivisiä oppimisympäristöjä, joissa voidaan käsitellä erilaisia asioita turvallisesti roolien kautta. Toiminta draamassa on aina sosiaalista, ja draaman avulla yksilö voi oppia ymmärtämään paremmin muita ja ympäröivää maailmaa, sekä varsinkin itseään. Itsetuntemuksen lisääntyminen onkin yksi draamakasvatuksen keskeisistä tavoitteista. Jokainen lähtee tekemään draamaa omista lähtökohdistaan ja kokemuksistaan käsin, ja draaman maailmassa näitä asioita käsitellään eri tavoin, etsitään uusia tapoja toimia, kehitetään ongelmanratkaisutaitoja ja otetaan riskejä. Näin yksilölle annetaan mahdollisuus mennä niin sanotusti vieraammalle alueelle, jolloin kokemukset voivat tuoda esiin aivan uusia näkemyksiä itsestä. (Heikell 2012, 10–11.)

Draamakasvatuksen perusajatus on yhdistää leikki ja kasvatus. Toiminnassa liikutaan todellisen ja fiktiivisen maailman välillä, ja sen avulla on mahdollista käsitellä asioita, joista puhuminen saattaisi muuten tuntua hankalalta. Kasvattajan ja lasten välillä vallitsee dialogisuus, sekä yhteiset sopimukset liikkumisesta todellisuuden ja fiktiivisen tilan välillä. (Toivanen 2009, 30–31.) Tärkeää on esimerkiksi se, että kaikki sitoutuvat leikkimään tosissaan, silloin kun leikki on käynnissä. Tätä kutsutaan myös draamasopimukseksi. Heikkisen (2004, 116) mukaan se tehdään toiminnan alussa, ja sopimuksen avulla lapsille kerrotaan, milloin toimitaan kuvitteellisessa tilassa ja milloin ei. Heikellin (2012) mukaan siinä määritellään säännöt joiden sisällä toimitaan niin, että kaikilla on turvallinen olo. Se on myös sopimus siitä, että leikissä ollaan täysillä mukana ja siihen uskotaan sovitun ajan verran. (Heikell 2012, 8.)

5.2 Draamakasvatus varhaiskasvatuksessa

Draamallisuus on tärkeää kasvatuksessa, sillä lapsille tarinat ovat todella tärkeitä, sekä niiden kuunteleminen että kertominen. Tarinat auttavat lasta

hahmottamaan maailmaa, sekä omaa paikkaansa siellä. Parhaimmillaan tarinoilla voi olla jopa voimaannuttava vaikutus. (Heikell 2012, 9.)

Tutkimusten mukaan draamatyöskentely vahvistaa ryhmää, sekä lisää lasten ymmärrystä ja empatiakykyä toisia lapsia kohtaan. Draaman avulla pienemmätkin lapset on mahdollista saada pohtimaan asioita syvällisesti. (Toivanen 2009, 35.)

Draamakasvatuksen avulla voimme tukea lapsen itsetuntoa hyödyntämällä leikillisyyttä ja teatteria. Lasten on luontevaa tarkastella maailman asioita draaman kautta. (Heikkinen 2004, 77.) Draama sallii myös epäonnistumiset ja tätä taitoa on tärkeää harjoitella (Heikkinen 2004, 116). Draamatyöskentelyn hyvä puoli onkin se, että roolin suojissa voi tehdä ja kokeilla melkein mitä vain ilman epäonnistumisen pelkoa. Tällä tavoin on mahdollista päästä tutkimaan itselle vieraita alueita ja asioita, ja näin kokea jotakin uutta. Ei ole yhtä oikeaa tapaa ilmaista itseään, ja virheitä on lupa tehdä. Kun epäonnistumista ei enää tarvitse pelätä, lapsi saa lisää itseluottamusta, ja näin myös onnistumisia tulee enemmän. (Heikell 2012, 11–12.)

5.3 Draamakasvatus toiminnan tukena

Draaman kautta on mahdollista saada uusia elämyksiä ja tuntea jotakin sellaista, joka ei todellisessa maailmassa ole mahdollista. (Keskumäki, Lepistö & Keskinen 2004, 16.) Draama on yhteisöllistä toimintaa, jossa voi kokeilla vapaassa ilmapiirissä omia rajojaan ja kokeilla olemista jonakin muuna kuin omana itsenä. Draaman kautta lapsi tutkii omaa itseään ja tunteitaan, ja mielikuvitus toimii toiminnan pohjana. (Heinonen 2004, 94.)

Mielikuvituksellinen maailma lieventää todellisuuden kohtaamista. Lapselle on luontaisesti ominaista leikkiä mielikuvituksen maailmassa ja kertoa erilaisia kuvitteellisia tarinoita, jotka kehittävät lapsen myönteistä kasvuprosessia. Jotta draamallisuus onnistuu, tulee lapsella olla kokemuksia ja havaintoja todellisuudesta. (Heinonen 2004, 96–97.)

Draamallinen luova toiminta on keino rohkaista ujoimpia ja itsetunnon heikompia lapsia mukaan toimintaan, jossa luvallisesti voi kokeilla asioita

draaman varjolla. Taitava ohjaaja osaa kääntää draaman maailmassa lapsen heikkoudet vahvuudeksi ja auttaa lasta huomaamaan omat onnistumiset. Jotta draamalla on voimaannuttava ja lapsen vahvuuksia korostava vaikutus, tulee ilmapiiriin olla turvallinen ja lasten luottaa ohjaajiin. (Jalasvaara 2012, 28.)

5.4 Draamakasvatus ja itsetunto

Lapsen itsetuntoa tukiessa draamallisin keinoin tulee käyttää luovia ratkaisuja ja menetelmiä. Luovuudessa ei ole vain yhtä oikeaa tapaa tehdä asioita, vaan vain mielikuvitus on rajana. Luovalla tavalla voi kehittää aina jotakin uutta ja luoda lapsille ainutkertaisia itsetuntoa vahvistavia kokemuksia. (Solatie 2009, 22.) Luovuus ei synny kiireessä, vaan suunnitelmille on hyvä antaa riittävästi aikaa, jotta ne ovat mahdollisimman luovia ja pohdittuja kuhunkin tilanteeseen sopivaksi (Solatie 2009, 36). Draamallisia tuokioita aloitettaessa on tärkeää luoda turvallinen ja suvaitsevainen ilmapiiri. Ilmapiirin avulla lasta kannustetaan luovuuteen ja draaman maailmaan. Hyvän itsetunnon kehittyminen edellyttää, että jokaista lasta pidetään yksilöllisesti arvokkaana. Lapsi tarvitsee rohkaisua ja kannustusta innostuakseen toiminnasta. (Solatie 2009, 45.) Onnistunut draamaleikki tarvitsee avoimen ja ihmettelevän ilmapiirin, jossa tarkastellaan erilaisia asioita yhdessä lasten kanssa. Lasten kanssa voidaan draaman maailmassa tarkastella asioita erilaisista näkökulmista ja löytää erilaisia mielenkiintoisia vastauksia kysymyksiin. Draamallisuus on lapsilähtöistä toimintaa, jossa lasten omille ideoille ja ajatuksille annetaan aikaa. (Heinonen 2004, 96–97.)

Lapsen itsetunnon tukemisessa draamallisin keinoin tulee ottaa huomioon lapsen yksilöllisyys ja jokaisen suoritustaso. Lapsille tulee tarjota sopivan tasoisia leikkejä ja tehtäviä, josta he voivat suoriutua ja saada onnistumisen kokemuksia. (Huilla & Isokoski 2013, 98.) Ohjaajan tulee olla tarkkana havainnoidessaan lasten suoriutumista. Draaman maailmassa ohjaajan tulee tunnistaa riittävän ajoissa, milloin lasten raja tulee vastaan, sillä pahimmillaan se voi heikentää lasten itsetuntoa ja jättää pysyvän

jäljen esiintymiskammona. Ohjaajalta vaaditaan tarkkuutta ja tilanteissa mukana olemista, jotta tällaisilta tilanteilta vältytään. Draamaa ei voi ennalta suunnitella liikaa, sillä se voi muuttaa muotoaan matkan varrella. Lapsilähtöinen lähestymistapa on tärkeää, sillä lapsilta voi tulla ideoita toiminnan kehittämiseen. (Jalasvaara 2012, 30.)

6 SEIKKAILU SATUMETSÄSSÄ

6.1 Toiminnallisen osuuden suunnittelu

Kävimme edellisellä viikolla ennen varsinaisen toiminnallisen osuuden alkamista päiväkodilla tutustumassa lapsiin. Tarkoituksena oli mennä esittäytymään lapsille ja kertomaan hieman etukäteen, mitä seuraavalla viikolla tulee tapahtumaan. Haasteena oli se, että ryhmäämme tuli vain kuusi lasta, ja nämä lapset eivät olleet siinä vaiheessa vielä selvillä. Henkilökunta ei ollut vielä ehtinyt kasata ryhmää, kun kaikkia lupalappuja ei ollut vielä palautettu. Siksi esittäydyimme kaikille lapsille, vaikka läheskään kaikki lapset eivät tulisi pääsemään toimintaan mukaan. Jätimme päiväkodin ilmoitustaululle kirjeen vanhemmille (Liite 2), jossa kerroimme vielä toiminnasta.

Esittelimme itsemme, ja kerroimme että tulemme seuraavalla viikolla uudestaan, ja silloin lähdemme vierailulle Satumetsään osan lapsista kanssa. Painotimme ettei haittaa, vaikeivat kaikki pääsekään mukaan, sillä siellä olleet voivat opettaa leikityt leikit eteenpäin muille lapsille. Lisäksi päiväkodin henkilökunta saattaa toteuttaa suunnittelemamme kokonaisuuden uudelleen myöhemmin, jolloin myös muilla lapsilla on mahdollisuus päästä mukaan. Kun kerroimme lapsille Satumetsästä, kysyimme samalla, millaista heidän mielestään Satumetsässä voisi olla. Tästä saimme ideoita siihen, millaisen Satumetsästä teemme. Päätimme esimerkiksi lisätä rekvisiitaksi myös muita eläimiä, kuin vain toimintaamme kuuluvat Kerttu ja Kaisa, sillä lapset uskoivat Satumetsässä olevan paljon eläimiä. Esittäytymisemme tapahtui hyvin nopeasti ja kahdessa eri ryhmässä, kun lapset olivat juuri siirtymässä leikistä päiväkodin seuraavaan toimintaan.

Tämän jälkeen keskustelimme hetken ryhmän työntekijän kanssa, joka on yhteyshenkilömme. Hän kertoi pitävänsä paljon toimintakertojen kuvauksista, ja kävimme yhdessä läpi käytännön järjestelyjä seuraavaa viikkoa varten. Päädyimme siihen, että hän toimii tarkkailijana

Satumetsässä, eikä osallistu toimintaan. Näin saisimme mahdollisimman hyvää arviointia ja samalla hän voisi keskittyä tarkkailemaan lapsia.

Toteutuskertoja oli yhteensä viisi kolmen viikon sisällä, ja sovimme, että pidämme jokaisen toimintakerran jälkeen lyhyen keskustelutuokion. Tällöin työntekijä pystyi antamaan meille palautetta heti toiminnan jälkeen, sekä kertomaan omia havaintojaan lapsista. Tämän lisäksi annoimme jokaisen kerran jälkeen kirjallisen palautelomakkeen, jonka saimme seuraavalla kerralla täytettynä takaisin.

6.2 Ensimmäinen toimintakerta: Kertun satumetsä

6.2.1 Toiminnan kuvaus

Tavoitteena ensimmäiselle kerralle oli käsitellä kiusaamista ja pyrkiä korostamaan lapsen ainutlaatuisuutta sekä rohkaista lasta draamalliseen työskentelyyn. Tärkeää oli myös määritellä lapsille fiktiivisen ja todellisen maailman eroavaisuudet sekä tehdä sopimuksia, joita jokainen noudattaa. Draamasopimuksen tyyli oli ohjaajien päätettävissä, mutta sen on hyvä olla mahdollisimman selkeä, jotta lapset ymmärtävät idean. Sopimuksen avulla siirrytään tilasta toiseen, todellisuudesta mielikuvitusmaailmaan (Heinonen 2004, 96). Toiminnallisessa osuudessamme draamasopimus oli hyvin yksinkertainen ja näyttäytyi kaikkina kertoina samanlaisena. Koska olimme luoneet yhteen tilaan Satumetsän, oli selkeää, että tilaan siirrytään hyppäämällä. Hyppääminen ja draamasopimus selvennettiin lapsille ennen jokaista toimintakertaa ja niiden aikana, aina kun poistuimme tilasta toiseen.

Ennen Satumetsään hyppäämistä kävimme läpi yhteisiä Satumetsän sääntöjä, joita tuli noudattaa. Emme ohjaajina asettaneet ennalta liikaa sääntöjä, sillä lasten osallisuus ja yhdessä luodut säännöt tuovat enemmän uskottavuutta ja niitä kunnioitetaan. Lasten on helpompi muistaa itse luotuja sääntöjä ja noudattaa niitä (Vehkalahti 2007, 19). Sääntöjen kertaamisen jälkeen siirryimme hyppäämällä Satumetsän

maailmaan (Kuva1). Satumetsässä kuului metsän ääniä, joita yhdessä ihmettelimme ja rauhoituimme piiriin istumaan.

Kuva 1. Satumetsä

Jotta lapsen itsetuntoa voidaan vahvistaa ja tukea, on jokainen lapsi kohdattava yksilöllisesti ja nähtävä lapsi kokonaisvaltaisena ihmisenä. Aito kiinnostus ja läsnäolo auttavat lasta luottamaan itseensä, kun häntä halutaan kuunnella ja häneen halutaan tutustua. (Vehkalahti 2007, 12.) Toiminnassa Kerttu-Kani kohtasi jokaisen lapsen yksilöllisesti ja kyseli lapsilta mitä heille kuuluu niin, että jokainen pääsi ääneen. Kerttu-Kani kävi kättelemässä jokaisen lapsen jo heti toiminnan alussa, jotta kaikki saivat yksilöllistä huomiointia.

Ensimmäisellä kerralla aiheena oli kiusaaminen, ja aihetta käsiteltiin Kerttu-Kanin kertoman tarinan avulla. Draamallinen työtapa antaa mahdollisuuden tarkastella asioita eri näkökulmista, sekä antaa lapselle mahdollisuuden tarkastella myös omia tunteitaan (Toivanen 2009, 34). Lapsille jaettiin kaninkorvat päähän (Kuva 2), ja lauloimme yhdessä laulun ”Jänis istui maassa” samalla, kun loikimme ja leikimme laulussa kerrottavia asioita. Leikin jälkeen kaikki saivat positiivista palautetta, kun

taputimme kaikille ja kehuimme leikkijöitä hienoista suorituksista. Leikin kautta näytimme lapsille, ettei ole olemassa yhtä oikeaa tapaa tehdä asioita, vaan kaikki tekevät yksilöllisesti omaa suoritustaan.

Kuva 2. Kaninkorvat

Tämän jälkeen Kerttu-Kani kertoi haluavansa uusien ystäviensä tassunkuvat, joten jokainen lapsi piirsi kätensä kuvan paperille ja koristeli sen haluamallaan tavalla (Liite 3.). Käden kuvan piirtäminen toimi lapsen itsetuntoa vahvistavana hyvien ominaisuuksien kätenä, jota voi luontevasti jatkaa seuraavilla toimintakerroilla. Ideana oli kehua lasta ja tehdä näkyväksi jokaisen yksilöllisiä positiivia ominaisuuksia. Lapsi tarvitsee aikuisten positiivia kommentteja ja palautetta suoriutumisesta (Solatie 2009, 100–101).

Käden kuvan piirtäminen tapahtui kahden hengen ryhmissä ja samalla muu lapsiryhmä leikki "Ilme -leikkiä", jossa harjoiteltiin eri tunnetilojen näyttämistä ilmeillä. Pohdimme, miltä näytämme kun olemme esimerkiksi iloisia, surullisia, hämmästyneitä, pelästyneitä tai väsyneitä. Lapset saivat myös kertoa, milloin ovat viimeksi kokeneet jonkin tunnetiloista.

Tutkimustulokset osoittavat, että itsetunnolla ja hyvillä tunnetaidoilla on selvä yhteys. Lasten oppiessa näyttämään erilaisia tunteita, on heidän helpompi ilmaista myös itseään. (Huilla & Isokoski 2013, 92.)

Piirissä istuessa voidaan lopuksi analysoida ja pohtia yhdessä tapahtumien kulkua. Näin kokemukset ja harjoitukset jäävät paremmin lasten mieleen ja ohjaajat saavat arvokasta palautetta. Analysointi ja pohdinta voivat olla draaman merkityksellisin vaihe, sillä siinä lapsi jäsentää oppimaansa ja kokemaansa. Puhuminen ääneen antaa myös muille lapsille kokemuksia muiden oppimisesta. (Keskumäki ym. 2004, 36–37.) Lopuksi lapsilta kysyttiin palaute toimintakerrasta suullisesti niin, että lapset saivat yhdessä pohtia ääneen mikä oli kivaa ja mikä ei. Kerttu-Kanilla oli kaulassaan hymynaamat (Kuva3), joista lapset vuorotellen näyttivät, mitä mieltä he olivat toimintakerrasta. Tämä yksilöllinen palaute kerättiin samalla, kun Kerttu-Kani kävi antamassa jokaiselle halauksen. Satumaailmasta siirryttiin hyppäämällä takaisin päiväkodin tiloihin, jotta draaman maailma säilyisi ja jatkuisi luontevasti samalla tavalla myös seuraavalla kerralla.

Kuva 3. Kerttu-Kanin hymynaama -arviointi

6.2.2 Arviointi

Huomasimme ensimmäisellä kerralla, että suunnitelmassa on oltava paljon joustavuutta eri tilanteiden mukaan. Välillä oli hyvä tarttua hetkeksi lasten antamiin aiheisiin, ja viedä keskustelua eteenpäin lapsilähtöisesti.

Päiväkodin työntekijältä saimme tästä positiivista palautetta, ja olisimme voineet tarttua lasten puheisiin vielä enemmänkin. Toki sopivasti rajaten, jotta pysytään edelleen asiassa. Varsinkin keskustelua kiusaamisesta olisi voinut työntekijän mukaan jatkaa vielä pidempään, sillä lapsilla olisi voinut tulla aiheeseen liittyen enemmän asiaa. Tämä oli hyvä kehitysehdotus jatkoa ajatellen. Sen myötä meidän oli myös mietittävä aikataulua uudelleen, sillä kesto oli nyt noin 45 minuuttia. Jos jatkossa haluaisimme lisää keskustelua, niin tulisi miettiä, tarvitseeko jotakin karsia tai toiminta-aikaa mahdollisesti pidentää.

Onnistuimme luomaan draamallisen ympäristön, ja saimme myös lapset eläytymään draaman maailmaan. Tästä saimme myös työntekijältä hyvää palautetta, sekä kehuja rauhallisuudesta, lapsilähtöisyydestä ja tilanteessa elämisestä. Saavutimme tavoitteemme huomioimalla jokaista lasta yksilöllisesti muun muassa kannustamalla ja kehumalla. Etenkin Kerttu-Kanin halauksella pyrimme antamaan lapselle kokemuksen yksilönä huomioimisesta, ei vain osana ryhmää. Onnistuimme rohkaisemaan lapsia draamalliseen työskentelyyn, sillä kaikki lähtivät innoissaan Satumetsän maailmaan ja olivat hyvin mukana jokaisessa toiminnassa. Seuraavilla kerroilla meidän oli kiinnitettävä vielä lisää huomiota liikkumiseen Satumetsän ja päiväkodin välillä, sillä osa lapsista ei hypännyt ovella, ja osa taas muistutti itse, että pitää hypätä. Tästä pitäisi saada kaikille selkeä käytäntö.

Työntekijä kertoi, että lapset olivat odottaneet meitä, ja puhuneet Satumetsästä päiväkodissa. Palautteenkeruu meni sujuvasti Kertun halausten yhteydessä, ja saimme kaikilta lapsilta hymyilevän naaman. Kerttu sanoi halauksen yhteydessä vielä jokaiselle lapselle jotakin nimen kanssa, esimerkiksi: "Oli mukava tavata sinut Milla" tai kommentoi jotakin lapsen kertomaa asiaa. Työntekijä ehdotti meille, että voisimme jollakin

kerralla kysyä palautetta yksitellen, jottei tulisi houkutusta sanoa samaa, kuin edellinen. Käytännössä tämä tulisi onnistumaan vain viimeisellä kerralla, joten päätimme toteuttaa tämän silloin.

6.3 Toinen toimintakerta: Minä osaan!

6.3.1 Toiminnan kuvaus

Tavoitteena toiselle kerralle oli tehdä näkyväksi jokaisen lapsen yksilöllisyyttä kannustamalla lapsia ilmaisemaan omia mielipiteitään ja ajatuksiaan, sekä herätellä lapsia huomaamaan omia vahvuuksiaan ja taitojaan. Aluksi kertosimme sääntöjä ja pyysimme lapsia muistelemaan, mitä sääntöjä viime kerralla sovimme. Tämän jälkeen kyselimme lapsilta, muistavatko he miten Satumetsään siirrytään. Siirryimme yhdessä hyppäämällä Satumetsään ja asetuimme piiriin istumaan ja kuuntelemaan Satumetsän ääniä ja eläimiä (Kuva 4). Tämän jälkeen herätimme Kerttu-Kanin omasta pesästänsä. Kerttu kohtasi jokaisen yksilöllisesti ja kertasi lasten nimet. Muistelimme lasten kanssa, mitä edellisellä kerralla teimme. Lapset saivat palata kiusaamis-aiheeseen, josta Kerttu esitti kysymyksiä. Lapsia rohkaistiin ilmaisemaan omia mielipiteitään esittämällä runsaasti kysymyksiä ja kannustamalla miettimään, mitä ajatusten taustalta löytyy ja minkä lapsi on kokenut merkitykselliseksi (Solatie 2009, 47).

Kuva 4. Satumetsän tunnelmaa

Tämän jälkeen keskustelimme lasten kanssa anteeksipyyttämisestä ja anteeksiantamisesta Kertun esimerkin avulla. Lapset saivat kertoa, miltä Kertusta mahdollisesti on tilanteessa tuntunut, kun häntä on kiusattu ja sitten pyydetty anteeksi. Keskustelimme siitä, milloin ja miten tulee pyytää anteeksi.

Sekä anteeksi pyytäminen, että anteeksi antaminen vahvistavat itsetuntemusta. Omat pahat teot ja vääryydet tulevat nähdyksi anteeksiannon yhteydessä, kun halutaan tehdä parannus. Anteeksi antaminen voi olla vaikeampaa, mitä pidempään asiaa viivytetään. Anteeksianto on kuitenkin toiselle suurin lahja, joka lohduttaa vääryyden hetkellä. (Ojanen 2011, 181.)

Anteeksiantamisesta ja -pyytamisestä siirryimme luontevasti keskustelemaan siitä, missä kukin on hyvä. Jokainen lapsi sai kertoa vuorotellen, missä on hyvä. Tarvittaessa me ohjaajat ja Kerttu autoimme lapsia keksimään missä voisivat olla hyviä, sillä kaikki ovat hyviä jossakin. Lapsen ideoita ja ajatuksia keuhataan ja kannustetaan lasta ilmaisemaan omia mielipiteitään, jotta lapsi haluaa kehitellä niitä lisää ja eteenpäin (Solatie 2009, 45). Keskustelun jälkeen lapsia sadutettiin yksitellen aiheesta ”missä olen hyvä/ mitä osaan?”. Sadutukset kirjoitettiin edellisellä kerralla piirrettyjen käden kuvien taakse, joista jäi lapsille myöhemmin ihanat muistot (Liite 4.).

Sadutus on toimiva menetelmä tarkastella lapsen ajatuksia ja sukeltaa lapsen maailmaan ja omiin pohdintoihin. Sadutuksessa tarvitaan aikaa ja luovuutta. Ohjaaja herkistyy kuuntelemaan mitä lapsella on sanottavanaan. (Karlsson 2003, 41.) Lapsen itsetunto vahvistuu, kun hänen omille ajatuksilleen ja ilmaisuilleen jää tilaa ja ne tehdään näkyväksi (Karlsson 2003, 42). Kun lasta sadutetaan, hänelle sanotaan ”*Kerro satu, sellainen kuin itse haluat. Kirjaan sen ylös juuri niin kuin sen minulle kerrot. Lopuksi luen tarinasi ja voit muuttaa tai korjata sitä, mikäli haluat*”. (Karlsson 2003, 44.) Viisivuotiaan kerronnantaidot ovat kehittyneet ja sadut ovat pitkiä. Lapsi osaa kertoa johdonmukaisen sadun, jossa hän pääsee ilmaisemaan omia tunteitaan ja ajatuksiaan. (Nurmi ym. 2010, 46.)

Sadutuksen jälkeen satu luettiin lapselle ääneen, jotta kertoja voi vielä halutessaan muuttaa omaa satuaan. Kysyimme lapsilta, saako sadun lukea muille ääneen seuraavalla kerralla niin, ettemme mainitse kenen sadusta on kyse. On yksityisyyden kunnioittamista, kun lapsilta kysytään henkilökohtaisesti, saako sadun lukea muille ääneen (Karlsson 2003, 53). Lapsen itsetunto vahvistuu, kun hänen satunsa luetaan muille ja muut kuuntelevat sadun sanomaa (Karlsson 2003, 53).

Tän sadun saa sit lukee vaan Kertulle.

Sadutuksen aikana muiden lasten kanssa leikittiin ”Hyvän tuulen mattoleikkiä”, jossa jokainen tuli vuorollaan istumaan matolle ja muut kertoivat hänestä hyviä asioita. Leikki vaati keskittymistä, ja draaman onkin todettu saavan tavallista leikkiä paremmin mukaan myös sellaiset lapset, joilla on keskittymisessä vaikeuksia (Toivanen 2009, 35).

Sä oot mun paras kaveri. Rakastan sinua.

Itsetuntemusta voi edistää luottamuksellisessa ja pienessä ryhmässä, jossa on vapauttava ilmapiiri. Kehuminen voi auttaa lasta huomaamaan itsessään jopa uusia piirteitä ja kokemaan itsensä tärkeäksi ja merkitykselliseksi. Itsetuntemus lisääntyy, kun lapsi saa kehuja omasta itsestään. (Ojanen 2011, 201.) Tästä syystä halusimme tarjota kaikille lapsille unohtumattoman kokemuksen olla vuorotellen ryhmän keskipisteenä, kehuttavana.

Tuntu niin hyvältä että halkean.

Lopuksi kokoonnuimme piiriin ja keräsimme palautteen kaikilta yksilöllisesti Kertun avulla. Kerttu kävi halaamassa lapsia ja keräsi samalla palautteen hymynaamojen avulla. Keräsimme lapsilta myös suullisen palautteen ja pohdimme yhdessä, mitä teimme ja miltä leikit tuntuivat. Seuraavaksi Kerttu kertoi lapsille ystävästään Kaisasta, joka on hyvin ujo kani. Nyt Kaisa oli kuitenkin rohkaistunut sen verran, että tulisi seuraavalla kerralla tapaamaan lapsia. Lopuksi asetui jonoon ja hyppäsimme

Satumetsästä takaisin päiväkodin tiloihin ja ohjasimme lapset takaisin seuraavaan toimintaan.

6.3.2 Arviointi

Toisella kerralla oli huomattavissa, että olimme tulleet jo tutummiksi, ja lapset kokeilivat rajoja enemmän, kuin ensimmäisellä kerralla. Keskittyminen alkoi silloin tällöin häiriintyä ja eräs lapsista kyseenalaisti Satumetsän todellisuuden. Kuitenkin esimerkiksi sadutuksessa hän kertoi, että Satumetsään on kivaa tulla, ja antoi Kertulle aina kunnon halauksen ja silitykset. Päiväkodin työntekijältä saimme hyvää palautetta yksilöllisestä huomioimisesta, eikä kukaan jäänyt ulkopuolelle. Haasteellista oli se, kun yksi lapsista tuli kesken kaiken mukaan ja ei oikein tiennyt, mitä pitää sanoa, vaikka hänet ohjeistettiin leikkiin. Hän oli hetken hämillään, mutta pääsi lopulta hyvin mukaan.

Toiminta kesti 50 minuuttia, mikä oli riittävä ja sopiva aika lasten keskittymiselle. Nyt huomioimme aikaisemman palautteen ja keskustelimme lasten esille tuomista asioista pidempään, ja annoimme keskustelulle riittävästi aikaa. Sadutuksessa moni lapsista kertoi, kuinka kivaa Satumetsässä oli, ja he odottivat jo kovasti seuraavaa kertaa, sekä Kaisan saapumista. Tavoitteessamme onnistuimme hyvin, sillä järjestimme aikaa sitä varten, että kaikki lapset saavat olla äänessä ja kannustimme heitä tuomaan omia mielipiteitään esille niin leikeissä kuin sadutuksessa. Palautteen keruussa saimme kaikilta lapsilta hymyilevän naaman.

6.4 Kolmas toimintakerta: Näytellen vahvaksi

6.4.1 Toiminnan kuvaus

Tavoitteena kolmannelle kerralle oli taiteellisen ilmaisun harjoittelu näyttelemisen avulla. Opettelimme jokaisen lapsen yksilöllistä huomioimista ja harjoitelimme uuden hahmon kautta muiden tukemista.

Aloitimme tuttuun tapaan kertaamalla Satumetsän säännöt ja muistelemalla, miten Satumetsän maailmaan hypättiin. Kokoonnuimme lapsille jo tuttuun piiriin maahan istumaan ja kuuntelimme sekä ihmettelimme Satumetsän ääniä ja eläimiä. Draaman maailmassa lapsi tutustuu erilaiseen ympäristöön hahmojen sekä omien tunteiden, kokemusten ja haaveiden kautta (Heinonen 2004, 94). Tämän jälkeen kävimme läpi arvoituksia ja tehtäviä, jotka olivat ilmestyneet Satumetsään (Kuva 5). Lapset saivat etsiä arvoitukset, jonka jälkeen ne luettiin ja toimittiin pyydetyllä tavalla. Leikki sopi viisivuotiaille lapsille hyvin, sillä lapsi osaa odottaa vuoroaan ja kuunnella ohjeita sekä muuttaa käyttäytymistään toivotulla tavalla (Nurmi ym. 2010, 55). Jokainen sai osallistua leikkiin ja kaikki saivat vastata arvoituksissa ja tehdä tehtävissä pyydetyn tehtävän. Kehuimme lasten suoriutumista ja annoimme positiivista palautetta. Toiminnan ohjaajien tulee olla itse motivoituneita ja kiinnostuneita ohjattavasta toiminnasta, jotta myös muut voivat siitä innostua (Huilla & Isokoski 2013, 97–98).

Kuva 5. Arvoituksia ja tehtäviä

Hyödynsimme toteutuskerralla sosiokulttuurisen innostamisen lähtökohtia, jotta toiminta olisi mahdollisimman kiinnostavaa. Innostamisen avulla vahvistetaan lapsen luottamusta omiin kykyihinsä. Innostamisen tarkoitus on myös vahvistaa ryhmän henkeä niin, että kaikki pääsevät osallistumaan ryhmän toimintaan tasa-arvoisesti. (Kurki 2000, 41–42.)

Arvoitusten ja tehtävien jälkeen herätimme Kertun pesästä. Kerttu kyseli lapsilta, mitä teimme viimeksi ja keskustelimme edellisellä kerralla kirjoitetuista saduista. Seuraavaksi luettiin luvan antaneiden lasten sadut ääneen, ja sadun lukemisen jälkeen näyttelimme yhdessä mitä sadussa kerrotaan.

Mönkkärillä ajo oli kivointa!

Lopuksi taputimme, ja näin kunnioitimme jokaisen ainutlaatuista satua. Sadun kertoja tuntee ylpeyttä ja kokee onnistumisen tunteita, kun hänen oma satunsa luetaan muille ääneen ja lopuksi taputetaan (Karlsson 2003, 55). Tutkimuksissa on noussut esille, että sadutuksella on selvä yhteys lapsen itsetunnon vahvistamiseen. Myös arat lapset ovat voineet rohkaistua avoimessa ja turvallisessa ympäristössä sadutuksen keinoin. (Karlsson 2003, 82.)

Seuraavaksi Kerttu kertoi viimeksi mainitsemastaan ujosta ystävästään Kaisasta, joka ei koe olevansa hyvä oikein missään. Kaisa rohkaistui tulemaan päiväkotiin ja nukkui nyt Kertun pesässä. Kaisa herätettiin ja hän tuli ohjaajan sylissä hyvin arkana tutustumaan lapsiin (Kuva 6). Lapset kävivät yksitellen tervehtimässä Kaisaa. Lapset saivat nyt rohkaista Kaisaa ja yrittivät keksiä yhdessä, missä Kaisa voisi olla hyvä, koska kaikki ovat hyviä jossakin. Jokaiselle lapselle annettiin vuoro kertoa ehdotuksia, missä Kaisa voisi olla hyvä, sillä kaikille lapsille tulee antaa mahdollisuus ilmaista omia mielipiteitään, kun lapsella on kiinnostavaa kerrottavaa (Vehkalahti 2007, 17). Kaisa kiitti ideoista ja kertoi, ettei häntä jännitä enää niin paljoa.

Kuva 6. Kaisa-Kani

Sä voisit olla hyvä luistelemisessa tai porkkanan syömisessä.

Lopuksi lapsilta kysyttiin suullista palautetta toiminnasta ja molemmat kanit kävivät halaamassa lapsia yksitellen. Kerttu keräsi vielä palautteen tutuilla hymynaamoilla. Kanit menivät pesään takaisin nukkumaan ja hyppäsimme satumaailmasta takaisin päiväkotiin.

Ryhmän lapset pyrittiin huomioimaan isona ryhmänä ja antamaan palautetta yhteisesti kaikille lapsille, mutta myös yksilöllinen palaute ja huomaaminen ovat merkityksellisiä. Rohkeammat ja äänekkäämmät lapset voivat hakea enemmän huomiota kuin hiljaisemmat ja aremmat lapset, joten yksilöllinen palaute ja rohkaiseminen korostuvat tällöin entisestään. Jokainen saa kokemuksen omasta arvokkuudestaan ja kokee itsensä tärkeäksi. (Vehkalahti 2007, 24.)

6.4.2 Arviointi

Kerttu kyseli lapsilta mitä olimme tehneet edellisellä kerralla ja keräsimme palautetta mikä oli kivaa ja oliko jokin tylsää, sillä unohdimme sen edellisellä kerralla kysyä. Lasten palaute oli, että kaikki oli kivaa. He mainitsivat erikseen Hyvän tuulen maton, omien satujen kertomisen ja Kerttu-Kanin halaus on ollut joka kerralla odotetuin juttu. Mikään ei ollut tuntunut lapsista tylsältä.

Omasta mielestämme tämä oli ehkä "huonoiten" mennyt kerta, sillä lapset olivat hyvin levottomia koko ajan. Päiväkodin työntekijä sanoi, että osuutta asiaan saattoi olla sillä, etteivät he olleet edellisenä päivänä ollenkaan ulkona. Lisäksi pohdimme vaikuttiko asiaan se, että lapset tiesivät Kaisan tulevan tällä kerralla, mutta otimme sen mukaan vasta lopussa. Mietimme, olisiko ollut järkevämpää ottaa Kaisa mukaan jo heti alussa, niin keskittyminen olisi voinut olla helpompaa. Päiväkodin työntekijän mukaan näin päin oli kuitenkin parempi, sillä lasten on opittava myös kärsivällisyyttä. Aikaa meillä meni noin 50 minuuttia.

Työntekijän ja omien huomioidemme mukaan arvoitukset ja osa tehtävistä oli tämän ikäisille liian helppoja. Myös yksi lapsista sanoi, että "nääh on liian helppoja". Lisäksi yksi käytännön asia oli ruohoa esittävä vihreä kangas. Sen kanssa oli vaikeuksia lähes kaikilla kerroilla, kun kangas ei pysynyt paikallaan ja lapset kommentoivat, että "ruoho ei pysy paikallaan" tai "täällä on lattia". Tässä kohtaa vakuutimme lapsille, että olemme Satumetsässä, jotta draamallisuus säilyi.

Työntekijä teki hyvän huomion siitä, että lapset ehkä testasivat meitä ohjaajia, mutta Kerttu-Kania he kuuntelivat tarkasti. Saimme positiivista palautetta lasten yksilöllisestä huomioinnista, ja että olemme onnistuneet luomaan draamallisen maailman, johon lapset uskoivat. Työntekijän mukaan tästä kertoo esimerkiksi se, että lapset halusivat kovasti viedä Kertun ja Kaisan kotiinsa, ja odottavat aina kovasti Satumetsään pääsemistä. Myös Kertun (ja tästä eteenpäin myös Kaisan) halaus tuntui olevan kohokohta, ja lapset kyselivätkin moneen kertaan toimintakerran aikana, että joko Kerttua ja Kaisaa saa halata.

Tavoitteet saavutimme melko hyvin. Lapset pääsivät näyttelemään ja olivat siinä mukana, kunnes toiminta muuttui rauhattomaksi. Opettelimme jokaisen lapsen yksilöllistä huomioimista antamalla jokaiselle aikaa ja tilaa esittäytyä kaneille ja luvan antaneiden lasten sadut luettiin sekä saduille taputettiin. Lapsista näki, että he kokivat oman sadun lukemisen hyvin tärkeäksi, kun kaikki näyttelivät mukana ja lopuksi vielä taputettiin. Muiden tukemista harjoittelimme uuden hahmon, Kaisa-Kanin, kautta. Lapset

auttoivat Kaisaa tulemaan mukaan osaksi ryhmää ja auttoivat häntä keksimään, missä hän voisi olla hyvä.

Jälkikäteen jäimme pohtimaan, olisiko lasten rauhattomuus ollut vältettävissä, jos toimintakerran rakenne olisi ollut vieläkin selkeämpi. Koimme myös haastavaksi sen, että meitä oli kaksi, ja hahmoja oli kaksi, eli yhteensä neljä puhujaa. Piti olla tarkkana, ettei puhu vahingossa ”väärällä äänellä” tai toisen päälle. Tämän takia oli hyvä, että olimme molemmat pukeutuneet mustiin vaatteisiin, jotta huomio kiinnittyisi paremmin hahmoihin.

Työntekijä kertoi, että he olivat jo leikkineet ”Hyvän tuulen mattoa” koko ryhmän kanssa. Ja kun työntekijä oli sanonut, että leikimme Hyvän *mielen* mattoa, niin yksi Satumetsässä olleista lapsista oli heti korjannut, että se on kyllä Hyvän *tuulen* matto. Olemme ylpeitä saadessamme kuulla, että leikkejä ja harjoitteita on hyödynnetty koko ryhmän keskuudessa.

6.5 Neljäs toimintakerta: Ei haittaa!

6.5.1 Toiminnan kuvaus

Tavoitteena neljännelle kerralle oli epäonnistumisen hyväksyminen osana elämää, luottamuksen vahvistaminen ja yhteistyö muiden lasten kanssa. Kertasimme säännöt ja hyppäsimme Satumetsän maailmaan. Ohjaajan rooli korostuu aloituksessa, sillä ilmapiiri pitää luoda draamalle otolliseksi ja auttaa lapsia keskittymään olennaiseen (Keskumäki, Lepistö & Keskinen 2004, 32–33). Herätimme Kertun ja Kaisan. Kanit kävivät kohtaamassa jokaisen lapsen yksilöllisesti ja kyselivät lapsilta, mitä heille kuuluu. Muistelimme edellistä kertaa ja siirryimme pohtimaan kaniin kokemusta epäonnistumisesta. Pohdimme lasten kanssa sitä, että haittaako jos välillä epäonnistuu tai tulee jokin moka.

Leikin kautta lapsi voi harjoitella arkielämässä vastaan tulevia asioita kokeilemalla ja eläytymällä leikin maailmaan ja kokemuksiin (Keskumäki, Lepistö & Keskinen 2004, 28). Draamallinen työskentely on tässä kohtaa

erinomainen keino harjoitella miltä tuntuu epäonnistua, sillä draaman maailmassa ei ole yhtä oikeaa keinoa tehdä asioita (Jalasvaara 2012, 56). Epäonnistumista on hyvä harjoitella, sillä se usein johtuu täysin itsestä johtumattomista syistä. Epäonnistuminen voi vaurioittaa herkän lapsen itsetuntoa, kun lapsi kokee haavoittuvuutta. (Ojanen 2011, 89.) Epäonnistumisen kierre on valmis, jos lapsi ei näe enää omia onnistumisiaan tai hyviä puolia itsestään (Dunderfelt 2006, 136).

Leikki tukee lapsen mielikuvituksen ja keskittymiskyvyn kehittymistä. Leikin kautta lapsi oppii käsittelemään epäonnistumista havaintojen ja aistien kautta. (Särkkä 2012, 19.) Tästä syystä harjoittelimme leikin varjolla epäonnistumista. Asetuimme piiriin seisomaan ja heittelimme pehmeää palloa toisillemme sanomatta, kenelle pallo heitetään. Pallon tipahtaessa maahan aloimme taputtaa ja näytimme näin, ettei epäonnistuminen haittaa. Lapset saivat leikin varjolla kokemuksen epäonnistumisesta tai mokasta, mutta huomasivat, ettei se olekaan niin kamala asia. Tässä kohtaa selvensimme lapsille, että epäonnistuminen on Satumetsässä hieman eri asia, kuin päiväkodissa. Emme taputa maitolasin tipahdettua maahan, mutta selvitämme lapsille, että se ei haittaa.

Seuraavaksi menimme lasten kanssa hetkeksi päiväkodin puolelle, jonne oli rakennettu Luottamus-rata. Rata oli hyvin yksinkertainen, joka oli tarkoitus kulkea ensin silmät auki, mutta tämän jälkeen rata kuljettiinkin pareittain niin, että toisella parista oli silmät kiinni. Ennen päiväkodin puolelle hyppäämistä keskustelimme säännöistä, joita myös päiväkodin puolella tuli noudattaa.

Erilaiset luottamusleikit ovat hyvä keino vahvistaa lasten välistä luottamusta ja lisätä hyvää yhteishenkeä. Leikin kautta lapsi on vastuullinen toisesta, joka tukee lapsen itsetuntoa. Lapsi saa kokemuksen siitä, miltä tuntuu luottaa johonkin toiseen ja olla itse luotettavana toiselle lapselle. (Vehkalahti 2007, 59.) Ohjaajina tuimme lapsia ja huolehdimme radan turvallisuudesta. Jokainen lapsi sai kokemuksen siitä, miltä tuntuu kuljettaa toista lasta radan läpi, kun hänellä oli silmät kiinni, sekä miltä itse tuntui kulkea rata, kun pitääkin luottaa kaveriin (Kuva.7).

Kuva 7. Toimintarata

Se oli tosi mysteeristä.

Luottamusleikistä siirryimme hyppäämällä takaisin Satumetsään, jossa kanit kehuivat lapsia ja kyselivät, miltä leikki heidän mielestään tuntui. Lapset saivat kertoa vuorollaan ja jakaa kokemuksia. Lopuksi kanit keräsivät suullisen palautteen ja Kerttu keräsi palautteen hymynaamoilla halauksen yhteydessä. Kerttu kertoi lapsille, että he aikoivat Kaisan kanssa toteuttaa suurimman unelmansa, sillä he halusivat lähteä ensi kerralla katsomaan Suurta Satumetsää. He pyysivät lapsia kuitenkin mukaan, sillä eivät uskaltaneet lähteä kahdestaan. Hyvästelimme Satumetsän, sillä emme enää seuraavalla kerralla menisi sinne. Sitten kanit menivät takaisin pesään nukkumaan ja lapset saatettiin seuraavaan toimintaan hyppäämällä päiväkotiin.

6.5.2 Arviointi

Tämä toimintakerta jouduttiin siirtämään alkuperäisestä päivästä seuraavalle viikolle, sillä toinen meistä sairastui. Tämä ei kuitenkaan haitannut toteuttamista, sillä edellisen kerran asiat olivat lapsilla vielä hyvin muistissa. Jos edellinen kerta oli omasta mielestämme huonoiten mennyt,

niin tämä kyllä parhaiten. Lapset olivat innostuneita ja jaksoivat keskittyä, ja selvästi nauttivat siitä, mitä teimme. Kaneista oli tullut lapsille jo hyvin tärkeitä hahmoja, sillä kaikki odottivat innoissaan kaniensa rapsuttamista ja halaamista. Lapset muistivat hyvin Satumetsän säännöt ja toimintakerran tuttu rutiini oli lapsille jo selvää, sillä joka kerralla on selkeä aloitus, itse toiminta ja lopetus.

Saamamme palaute oli hyvää niin lapsilta, kuin päiväkodin työntekijältäkin. Oli hyvä, että epäonnistuimme myös itse, ja osasimme nauraa itsellemme. Palloleikki oli todella tykätty ja se oli lapsista hauskaa. Työntekijä kertoi, että he olivat leikkineet leikin myös koko ryhmän kanssa. Toimintarata oli sopiva vaatavuustasoltaan, sillä sen suorittaminen oli mahdollista, mutta vaati keskittymistä. Toinen meistä myös kulki koko ajan parin vierellä, sillä toisella lapsista oli kuitenkin silmät kiinni.

6.6 Viides toimintakerta: Suuri satumetsä

6.6.1 Toiminnan kuvaus

Tavoitteena viidennelle kerralle oli kehittää lasten välistä yhteistyötä, saavuttaa toiminnallinen kokonaisuus onnistuneesti loppuun, sekä jättää lapsille hyvä muisto Satumetsän, eli fiktiivisen maailman, ja todellisen maailman eroavaisuuksista. Kokoonnuimme päiväkodin puolelle, emme enää menneet Satumetsään. Autoimme lapsia pukemaan ulkovaatteet päälle ja lähdimme Kertun ja Kaisan kanssa kohti Suurta Satumetsää. Keskustelimme Satumetsän säännöistä ja muistutimme, että samat säännöt pätevät myös Suuressa Satumetsässä. Ohjaajina huomioimme turvallisuuden ja puimme kaikille lapsille turvaliivit ja kuljimme pariijonossa. Metsän laidalla hyppäsimme Suureen Satumetsään, jotta draamallisuus ja draaman maailma kulki myös tällä kerralla mukana.

Otimme huomioon lapsilähtöiset ideat ja leikimme lapsille mieleistä leikkiä. Leikimme Pallo-leikkiä uudelleen. Kanit kertoivat lapsille, että he voisivat jäädä asumaan Suureen Satumetsään joksikin aikaa, mutta heille tarvitsisi rakentaa talvipesä. Lapset innostuivat ajatuksesta ja yhteistuumin aloimme

rakentaa lasten kanssa luonnon materiaaleista sopivaa pesää kaneille. Itsetuntoa vahvistetaan auttamalla lasta ottamaan muita ihmisiä huomioon (Koivisto 2007, 25). Lapsen itsetunnon tukeminen ja muiden ihmisten huomioonottaminen tukee myös lapsen myöhemmän iän itsetunnon kehittymistä ja luottamista toisiin ihmisiin (Koivisto 2007, 32).

Viisivuotiaat lapset ovat kiinnostuneita rakentelusta ja osaavat rakentaa majoja. Lapset innostuvat leikinomaisesta rakentelusta, kun tarvikkeita on saatavilla. Lapset harjoittelevat materiaalien tuntemusta, tilan hahmottamista, luovuutta, tarkkuutta ja käden motoriikan taitoja. Yhteistyö on yhteisen majan rakentamisessa oleellista. (Nurmi ym. 59.) Lapset saivat yhteistyöllä rakentaa sopivan pesän kaneille, jotta he voisivat jäädä sinne turvallisesti asumaan.

Näätteks tekään Kerttua ja Kaisaa enää?

Pesän rakennuksen jälkeen kanit kehuivat lapsia hienosta yhteistyöstä. Nyt kanit halusivat kiittää lapsia yhteisestä seikkailusta ja he kertoivat jäävänsä pesään joksikin aikaa, kunnes rohkaistuisivat lähtemään seuraavaan päiväkotiin etsimään lisää uusia ystäviä. Lapsille annettiin seikkailusta rohkeusmitalit (Kuva 8) samalla, kun kerroimme jokaisesta lapsesta jonkin asian, jossa hän on erityisen hyvin suoriutunut ja kehuimme lasta. Kanit jäivät pesään ja me lähdimme vilkuttaen Suuresta Satumetsästä, ja metsän laidalla hyppäsimme takaisin todellisuuteen. Saatoimme lapset turvallisesti päiväkotiin, ja annoimme lapsille yhteisen, suuren halauksen ja kiitimme seikkailusta.

Kuva 8. Rohkeusmitalit

6.6.2 Arviointi

Oli harmillista, että viimeisellä kerralla oli paikalla vain kolme lasta, mutta se oli asia, jolle emme voineet mitään. Päiväkodin työntekijän mukaan tämä ei kuitenkaan haitannut. Saavutimme toimintakerralle asettamamme tavoitteet hyvin. Lapset toimivat hyvässä yhteistyössä muun muassa pesän rakennuksessa ja Pallo-leikissä. Lapsissa oli havaittavissa haikeutta, kun Kerttu ja Kaisa jäivät lähtiessämme pesään. Matkalla takaisin päiväkotiin lapset kyselivät paljon, mitä kaneille nyt tapahtuu, ja näemmekö niitä enää. Lapset kyselivät myös, jäämmekö heidän kanssaan ulos, ja olemmeko vielä paikalla, kun he heräävät. Sanoimme, että valitettavasti meidän pitää lähteä jatkamaan matkaa.

Toiminnallinen kokonaisuus tuli saatettua onnistuneesti loppuun, kun Kerttu ja Kaisa jäivät pesään nukkumaan. Yritimme jättää lapsille hyvän muiston fiktiivisen Satumetsän ja todellisen maailman eroavaisuuksista, jossa koimme onnistuneemme. Lapset jäivät kaipaamaan meitä ja pohtivat Kertun ja Kaisan jatkoa, minne he seuraavaksi mahdollisesti matkaavat.

7 OPAS TOIMINNALLISISTA MENETELMISTÄ: SEIKKAILU SATUMETSÄSSÄ

7.1 Oppaan lähtökohdat

Toiminnallisesta opinnäytetyöstä laadimme oppaan päiväkodin käyttöön. Opas laadittiin toiminnallisten osuuksien jälkeen, jotta saimme käytännön kokemusta harjoitteiden toimivuudesta. Toimeksiantaja halusi oppaasta työkalun, jossa keskityttäisiin pääasiallisesti toiminnallisiin vinkkeihin. Oppaasta haluttiin mahdollisimman käytännönläheinen, jossa olisi ideoita esimerkiksi kiusaamisen ehkäisyyn draamallisilla menetelmillä. Myös jatkoideoiden ja kehittämissuunnitelmien sekä muunneltavien vinkkien näkyväksi tekeminen oli oppaassa toivottavaa.

Hyödynsimme suunnittelussa lasten ja työntekijän palautetta, sekä omia havaintojamme. Suunnittelimme oppaan niin selkeäksi, ettei sen käyttö vaadi aiempaa kokemusta draamallisten menetelmien käytöstä. Lisäsimme myös soveltamishdotuksia ja lisätietoa aiheesta. Opas on tarkoitettu varhaiskasvattajille arkiseen hyötykäyttöön, josta saa ideoita toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

7.2 Toiminnan sisältö oppaan pohjana

Toiminnallinen osuus koostui viidestä kerrasta, jotka toteutettiin kolmen viikon sisällä. Jokaiselle toimintakerralle oli omat tavoitteensa, mutta kaikki linkittyivät saman tarinan ympärille, ja lopputuloksena oli kokonaisuus lapsen itsetunnon tukemisesta draamallisin keinoin. Draamalliset tuokiot rakennettiin kehyskertomuksen sisälle, Kerttu ja Kaisa -nimisten kaniin ympärille, joiden kanssa käsiteltiin erilaisia itsetuntoon liittyviä asioita. Jokainen tuokio alkoi aina Kertun ja/ tai Kaisan tarinalla liittyen sen kerran aiheeseen. Toiminnan alussa lasten kanssa tehtiin draamasopimus. Kaikissa toiminnallisissa osuuksissa näyttäytyi samanlainen runko eli aloitus, toiminnallinen osuus ja lopetus. Näin taattiin lasten parempi keskittyminen ohjattuun toimintaan Kerttu ja Kaisa -kaniin kanssa. Jokaisen tuokion lopussa kaikki lapset saivat halata Kerttua ja Kaisaa.

Työssämme otimme huomioon myös ryhmän rakentumisen ja ryhmädynamiikan. Ohjaajina meiltä vaadittiin joustavuutta ja herkkyyttä havainnoida lasten käyttäytymistä, jotta toimintaa voi tarvittaessa muuttaa tilanteen mukaan. Lapsia tuli ohjeistaa riittävän tarkasti, sillä ilman ohjeistusta ryhmä voi erkaantua ja lapset keskittyä epäolennaisiin asioihin. (Kopakkala 2011, 88–89.)

Lapsia tuettiin innostumaan omista ajatuksistaan kannustamalla ja kehumalla heidän esille nostamiaan ajatuksia. Parhain mahdollinen tila on flow-tila, jossa lapset keskittyisivät kyseessä olevaan hetkeen niin, ettei muilla asioilla olisi siinä hetkessä mitään merkitystä. (Kopakkala 2011, 119.) Aikuisen on todella tärkeää suhtautua lapsen tunteisiin ja kokemuksiin vakavasti, sillä aikuisen mielestä jokin pieni asia voi olla lapselle suuri ja merkityksellinen. Varsinkin pienemmille lapsille itsensä ilmaisu voi olla vielä vaikeaa, joten aikuisilta vaaditaan herkkyyttä. Lapselle tärkeää asiaa ei voi noin vain sivuuttaa. (Vehkalahti 2007, 35–36.)

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

8.1 Tavoitteiden arviointi ja ammatillinen kasvu

Keräsimme lapsilta arvioinnin hymynaamojen avulla jokaisen toteutuskerran päätteeksi. Palaute kerättiin Kerttu-Kanin avulla, samalla kun Kerttu halasi lapsia. Näin palautteen keräys tapahtui luontevalla ja sujuvalla tavalla, sillä erillisenä toimintana lapsi ei olisi välttämättä jaksanut enää keskittyä. Kerttu-Kanilla oli kaulassaan kolme erilaista hyimiötä, joista lapsi näytti sitä, millainen tuokio hänen mielestään oli. Merkitsimme eri hyimiöiden saamat määrät, ja muun muassa tällä arvioimme toimintamme onnistuneisuutta. Lisäksi pyysimme palautetta päiväkodin työntekijältä sekä suullisesti että kirjallisesti. Jatkuvaa palautetta saimme toisiltamme ja refleктоimme toimintaa jokaisen kerran jälkeen. Arvioimme omaa sekä toistemme toimintaa, ja annoimme rakentavaa palautetta.

Opinnäytetyömme päätavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa toiminnallinen kokonaisuus lapsiryhmälle, sekä laatia opas päiväkodin käyttöön draamallisten menetelmien käytöstä lapsen itsetunnon tukemisessa. Henkilökohtaisina oppimistavoiteinamme oli saada arvokasta kokemusta työelämää varten ja kartuttaa osaamista projektityyppisessä työskentelyssä, jonka suoritamme itsenäisesti alusta loppuun. Saavutimme asettamamme tavoitteet. Toiminnallinen kokonaisuus onnistui hyvin, ja siitä syntyi toimiva opas päiväkodin käyttöön. Ennen tätä opinnäytetyötä kummallakaan meistä ei ollut kokemusta näin laajan projektin toteuttamisesta, mutta selviydyimme siitä hyvin, ja saimme paljon lisää ammatillista osaamista.

Mitä pidemmälle toteutuskerroissa mentiin, sitä enemmän saimme varmuutta ryhmän ohjaamisessa ja ammatillinen osaamisemme kasvoi. Saimme toiminnallisia ideoita tulevaisuutta varten ja opimme uutta lapsen itsetunnon tukemisesta ja draaman käytöstä varhaiskasvatuksessa. Saimme työntekijältä positiivista palautetta hyvästä suunnittelusta, ja kaiken kaikkiaan Seikkailu Satumetsässä oli toimiva kokonaisuus. Heillä on myöhemmin keväällä tulossa samantapainen metsään liittyvä projekti,

joka on hyvä jatko meidän projektillemme. Kaiken kaikkiaan toiminnallinen osuus ja harjoitukset sekä leikit tukivat hyvin lapsen itsetuntoa draamallisin keinoin niin palautteen kuin omienkin havaintojemme pohjalta.

Draamasopimuksena hyppy ”toiseen maailmaan” toimi lasten kohdalla erinomaisesti ja oli selkeää, että se toistui kaikilla toteutuskerroilla.

Toivomme, että toiminnallisesta opinnäytetyöstämme olisi suuri hyöty päiväkodille, ja että muutkin ryhmän lapset pääsisivät mukaan tutkimaan draaman maailmaa. Nyt oli joka kerralla nähtävissä haikeita kasvoja, kun vain osa lapsista pääsi Satumetsään ja muut eivät.

Tekemämme yhteinen SWOT- analyysi (Liite 5.) kulki matkassa mukana läpi koko toiminnallisen opinnäytetyömme. Yritimme kääntää heikkoudet vahvuudeksi ja uhat mahdollisuuksiksi. Pelkäämämme uhka siitä, että toinen sairastuu, kävi toteen, mutta se ei haitannut toimintaa. Sairastimme molemmat, mutta oli hyvä, että toimintaan oli suunniteltu varmuudeksi pientä joustavuuden varaa. Saimme paljon lisää rohkeutta ja se näkyi meidän varmuudesta aloittaa seuraavia kertoja. Yhteistyömme vahvistui ja luotto omaan ammatillisuuteen näkyi myös ohjauksessa. Olisimme ehkä toivoneet, että joku asia olisi mennyt selvästi huonommin, jotta meidän olisi täytynyt kehittää toimintaa toisella tavalla. Saimme kuitenkin hyvän kokemuksen onnistuneesta toiminnallisesta kokonaisuudesta, joka oli hyvin ohjattu alusta loppuun asti. Suunnittelu vei paljon aikaa, mutta se oli kaiken sen arvoista.

8.2 Palaute toimeksiantajalta

Päiväkodin työntekijä havainnoi ja seurasi sivusta toiminnallisten tuokioiden toteutumista. Tämä mahdollisti meille kattavan ja oppimista tukevan palautteen saamisen jokaisen toimintakerran jälkeen. Olimme laatineet työntekijälle ennalta palautelomakkeen (Liite 6.), jonka avulla hän arvioi suoriutumistamme ja toteutusta kokonaisuutena. Kuviossa (Liite 7.) on jäsennelty jokaisesta toimintakerrasta työntekijän antama palaute.

Tämän lisäksi kävimme arvioivaa keskustelua jokaisen toimintakerran jälkeen, jossa mahdollistui suullisen palautteen ja arvioinnin antaminen.

Työntekijä uskoi, että Kerttu ja Kaisa jäävät varmasti ainakin jollain tavalla elämään ryhmään. He saattavat mennä lasten kanssa katsomaan Kertun ja Kaisan pesää ja sanoa, että Kerttu ja Kaisa ovat varmaan jossain seuraavassa päiväkodissa, kun heitä ei näy enää pesässä. Oli myös hienoa kuulla, että joitakin leikkejä on jo nyt otettu käyttöön koko lapsiryhmän kanssa.

Toiminnallisen osuuden päätyttyä tapasimme työntekijän päiväkodilla ja pidimme arviointikeskustelutuokion. Työntekijä kertoi, että hän piti kokonaisuudesta, joka oli hyvin suunniteltu alusta loppuun ja se sopi hyvin ikäryhmälle, eli 5-vuotiaille lapsille. Hän oli harmissaan siitä, että kaikki ryhmän lapset eivät päässeet osallistumaan, mutta kertoi jo ottaneensa leikkejä ja harjoitteita käyttöön muunkin ryhmän kanssa.

Työntekijän mukaan meillä oli ohjaajina molemmilla lapsilähtöinen ote. Haasteita oli matkan varrella muun muassa lasten keskittymisessä, mutta saimme luottamuksen rakennettua lapsiin ja otettua tilanteita haltuun. Saimme luotua draamallisesti oikeanlaisen tunnelman Satumetsässä hahmojen kautta. Työntekijän mielestä toiminnassamme näkyi ammatillinen kasvu ja hän uskoi, että tästä on meille itsellemme paljon hyötyä tulevaisuudessa. Hän koki, että tällainen toiminnallinen projekti sopii todella hyvin päiväkotiin. Olimme saaneet luotua draamallisen maailman selkeästi yhteen tilaan, joka selkeytti lapsia ja se konkretisoitui hyvin. Teimme draamasopimuksen selkeäksi eli milloin olemme päiväkodissa ja milloin Satumetsässä. Metsän äänet ja lintujen laulu oli pieni, mutta hyvä lisä, joka auttoi lapsia pääsemään oikeaan tunnelmaan, draaman maailmaan.

Toiminnan ollessa pidempikestoinen, voisi lapsilähtöisyyttä lisätä vielä enemmän. Näin toimintaan saisi lisää syvyyttä ja lapsilta voisi tulla hyviä ideoita leikeistä. Työntekijän mielestä onnistuimme kuitenkin näin erittäin hyvin ja annoimme päiväkodille hyviä käytännön vinkkejä toiminnallisista

menetelmistä, joita he voivat jatkossa hyödyntää. Vastasimme siis päiväkodin tarpeeseen. Työntekijä toivoi, että antaisimme päiväkodille yhden kappaleen opinnäytetyöstä ja laatimastamme oppaasta, jotta myös vanhemmat saisivat sen luettavaksi. Saimme yhteyshenkilöltä paljon hyviä vinkkejä siihen, minkälaisen oppaan he haluavat, jotta he saisivat siitä irti parhaan mahdollisen hyödyn. Kaikki ideat ja toiveet on pyritty ottamaan mahdollisimman hyvin huomioon ja oppaasta on tehty hyvin selkeä, jota on helppo lukea ja hyödyntää arjessa.

8.3 Eettisyys ja luotettavuus

Eettiset kysymykset voidaan jakaa tiedon hankintaan ja käyttöön. Opinnäytetyössä on noudatettava ihmisarvon kunnioittamista ja luottamuksellisuutta. Osa eettisyyttä on anonymiteetti, jolloin opinnäytetyömme toimeksiantaja tai lapsiryhmä ei paljastu lukijoille missään vaiheessa. (Eskola & Suoranta 1999, 52, 56–57.) Aineiston tulee olla kattavaa ja tukea opinnäytetyön aihetta. Opinnäytetyön tekijöiden tulee tarkkaan pohtia, mikä tieto on tarpeellista ja mistä tiedosta hyödytään opinnäytetyössä. (Eskola & Suoranta 1999, 60–61.)

Toiminnallisen opinnäytetyön luotettavuutta kuvaa opinnäytetyön tekijöiden tekemät ratkaisut ja johtopäätökset. Tiedon tulee olla uskottavaa ja vastata muiden käsityksiä aiheesta. Varmuutta opinnäytetyöhön lisää varautuminen jo ennalta mahdollisiin epäkohtiin ja suunnitelmat niiden poistamiseen. Luotettavuutta opinnäytetyöhön lisää se, että käytetyt menetelmät perustellaan tieteellisesti ja riittävän kattavasti. Opinnäytetyön tulee olla merkittävä ja riittävä, jotta se on hyödynnettävissä. (Eskola & Suoranta 1999, 211–213, 216.)

Eettisyys ja luotettavuus toteutuivat toiminnallisessa opinnäytetyössämme hyvin. Otimme huomioon sosiaalialan eettiset ohjeet ja noudatimme tarkasti vaitiolovelvollisuutta. Osa eettisyyttä prosessissamme oli se, että kenenkään tutkittavan ja prosessiin osallistuvan nimeä ei mainittu eikä kukaan ole tekstistämme tunnistettavissa. Toiminnallisessa vaiheessa kohtelimme kaikkia tutkimukseen osallistuneita kunnioittavasti ja tasa-

arvoisesti sekä oikeudenmukaisesti. Annoimme jokaisen tuoda omaa ääntänsä kuuluviin ja nostaa mielipiteitään esille. Kenenkään vastauksia ei kritisoitu, vaan pyrimme mahdollisimman lapsilähtöiseen työskentelyyn.

Opinnäytetyön luotettavuutta kuvastaa se, että ollaan läpi koko tutkimusprosessin tietoisia tutkimuksen kohteesta ja tarkoituksesta. Onko aineistonkeruu ollut luotettavaa ja totuudenmukaista sekä kirjattu tutkimukseen vääristämättä tutkittavien ilmaisuja. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 133–135.) Pyysimme kaikkien lasten vanhemmilta kirjallisen luvan siitä, että heidän lapsensa saa osallistua toimintaan ja tiedotimme asiasta vielä myös päiväkodin ilmoitustaululla. Eettisyyttä lisäsimme vielä niin, että toimitimme päiväkodille valmiin kirjallisen työn ja oppaan, johon myös osallistuneiden lasten vanhemmat voivat halutessaan tutustua.

Luotettavuutta opinnäytetyössämme lisäsi se, että meitä toiminnallisen osuuden järjestäjiä oli kaksi, sillä olimme tietoisia jokaisesta vaiheesta prosessin eri aikoina. Havainnoijana oli meidän kahden lisäksi päiväkodin työntekijä, joka kirjoitti jokaiselta toimintakerralta omat havaintonsa ja antoi meille palautetta.

8.4 Jatkokehittämisehdotukset

Toiminnallisen osuuden ollessa pidempikestoinen koko lapsiryhmän voisi ottaa osalliseksi toimintaan. Tällä kerralla toimintaan pääsi osallistumaan kuusi lasta, jotka pysyivät samoina läpi koko toiminnallisen osuuden ajan. Emme tässä prosessissa halunneet, että lapset olisivat vaihtuneet kesken ryhmän, sillä koimme suljetun ryhmän ja pysyvyyden tuovan turvallisuutta. Toki olisimme halunneet sallia kaikkien lasten osallistua toimintaan, mutta mikäli aikaa ja resursseja olisi ollut enemmän, olisi se saattanut olla mahdollista.

Toiminnallisessa osuudessamme, Satumetsäseikkailussa, otimme huomioon mahdollisimman paljon lasten omia havaintoja ja huomioita sekä pysähdyimme heille tärkeiden asioiden äärelle. Lapsilähtöisyyttä olisi voinut vielä lisätä, jos toiminta-aika olisi ollut pidempi. Emme tässä kohtaa halunneet kuitenkaan jättää mitään merkityksellistä toimintaa väliin, sillä

toiminta kesti jokaisella toimintakerralla noin 45–50 minuuttia. Jatkoa ajatellen aikaa voisi mahdollisesti varata enemmän tai jättää jotakin osioita pois, jotta lapsilähtöisyydelle jäisi enemmän aikaa. Opinnäytetyössämme kiusaaminen herätti paljon keskustelua lapsissa, joten tässä kohtaa aiheeseen olisi voinut jäädä vielä pidemmäksi aikaa. Huomasimme, että lasten kanssa ennakkosuunnitelmien tulee olla mahdollisimman joustavia, jotta lasten mielenkiinto ja keskittyminen säilyy.

9 POHDINTA

Toiminnallinen opinnäytetyömme eteni jatkuvasti ennalta laaditun aikataulun mukaisesti (Liite 8), joka oli suuri vahvuus jatkuvan motivaation ja kiinnostuksen kannalta. Jätimme tarkoituksella aikaa luovuudelle ja mielenkiintoisille ideoille, joita oli aikaa kehitellä eteenpäin. Toiminnallinen osuutemme oli yhteistyössä ideoitu kokonaisuus, joka vastasi hyvin toimeksiantajan tarpeeseen ja soveltui hyvin viisivuotiaille lapsille. Yhteistyömme sujui moitteettomasti alusta loppuun saakka. Tuimme toisiamme ja toimimme molempien omia vahvuusalueita näkyville, joita hyödynsimme toiminnallisessa opinnäytetyössämme. Aihe lapsen itsetunnon tukemisesta varhaiskasvatuksessa draamallisilla keinoilla oli jo valmiiksi hyvin mielenkiintoinen ja lähtökohdiltaan kiinnostava, joten aihetta oli ilo ideoida ja kehitellä eteenpäin vastaamaan päiväkodin tarpeeseen.

Toiminnallinen osuus järjestettiin tammikuussa 2016 viisivuotiaille lapsille ja ryhmään otettiin yhteensä kuusi lasta. Toisinaan harmittelimme sitä, että emme voineet ottaa koko lapsiryhmää mukaan toimintaan, mutta tässä kohtaa se tuki aihetta ja toi turvallisuuden tunteita lapsille, kun ryhmä pysyikin samana. Teimme selväksi lasten vanhemmille, että lasten valikoituminen ryhmään ei tarkoita sitä, että lapsella olisi huonompi itsetunto. Koeajoimme niin sanotusti suunnitellun toiminnan ja Satumetsäseikkailun, jotta näimme miten se lapsiin vaikuttaa ja tuleeko esiin mahdollisia kehittämiskohteita. Kaikki havainnot, saadut palautteet ja eteenpäin kehitellyt ideat näkyivät lopullisen oppaan laadinnassa (Liite 9.).

Tutkimamme tietoperusta tuki hyvin aihetta ja ohjattua toimintaa. Perustelimme käytettyjä menetelmiä tieteellisesti ja käsittelimme aiheita, kuten epäonnistumista ja tunteiden näyttämistä tutkitun tiedon valossa. Tieteelliset perustelut kulkivat matkassa mukana koko opinnäytetyöprosessin, jotta käytetyt menetelmät tulivat perusteltua. Meidän oma ammatillinen osaamisemme lisääntyi ja hahmotimme tarkemmin miten ohjattu toiminta suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan,

sekä mitä tulee ottaa huomioon toiminnassa. Kasvatimme omaa ammatillista osaamistamme, josta hyödyimme itse myös tulevaisuudessa.

Jokaisen toimintakerran jälkeen refleктоimme omia havaintojamme ja toiminnan onnistumista. Kävimme myös keskustelua päiväkodin työntekijän kanssa, joka havainnoi jokaista toimintakertaa erillisen palautelomakkeen avulla ja antoi suullista palautetta. Reflektioni ja suullinen keskustelu työntekijän kanssa auttoivat meitä huomaamaan asioita, joihin kiinnitimme enemmän huomiota seuraavilla kerroilla. Saimme erinomaisen hyvää palautetta ja oli ilo kuulla, että toimintaa on jo hyödynnetty päiväkodin lapsiryhmässä. Opinnäytetyötä oli ilo tehdä, kun tiesimme sillä olevan merkitystä päiväkodille. Tämä lisäsi entisestään motivaatiotamme ja innokkuuttamme vastata päiväkodin tarpeeseen. Kokonaisuudessaan onnistuimme hyvin ja saimme työn toivottuun päätökseen.

LÄHTEET

Aho, S. & Laine, K. 2002. Minä ja muut. Kasvaminen sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Cacciatore, R., Huovinen, M. & Korteniemi- Poikela, E. 2008. Miten tuen lapsen ja nuoren itsetuntoa. Juva: WS Bookwell Oy.

Dunderfelt, T. 2006. Voimavarana itsetuntemus. Helsinki: Kirjapaja.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Heikell, M. 2012. Draamakasvatus ihmisen identiteetin rakentajana. ”Draamatyöskentely kasvattaa, opettaa oikeasti olennaisia asioita, antaa oikeita eväitä elämään” [viitattu: 4.11.2015]. Saatavissa: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/84354/gradu06553.pdf?sequence=1>

Heikkinen, H. 2004. Vakava leikillisuus. Draamakasvatusta opettajille. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Heinonen, S-L. 2004. Draamaleikkiä päiväkodissa. Teoksessa Piironen, L. (toim.). Leikin pikkujättiläinen. Porvoo: WS Bookwell Oy, 92-97.

Huilla, M. & Isokoski, S. 2013. Lapsen tunnetaitojen ja itsetunon vahvistaminen esi- ja alkuopetuksessa. Kasvatustieteen Pro gradu – tutkielma. Jyväskylän yliopisto. [viitattu 11.2.2016]. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/42716/URN%3aNB%3afi%3ajyu-201312202861.pdf?sequence=1>

Jalasvaara, T. 2012. Hiljainen leijona – draamatyöskentely muuttaa päiväkotiin toimintatutkimuksen keinoin. Pro gradu- tutkielma. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö. [viitattu 10.2.2016]. Saatavissa: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/84096/gradu06317.pdf?sequence=1>

Karlsson, L. 2003. Sadutus. Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. Juva: WS Bookwell Oy.

Keltikangas–Järvinen, L. 2010. Hyvä itsetunto. Helsinki: WSOY.

Keskumäki, N., Lepistö, L. & Keskinen, S. 2004. ”Draama on pop!” Pedagoginen draama opetuksessa. Pro gradu –tutkielma. Turun yliopisto. Rauman opettajankoululaitos.

Koivisto, P. 2007. Yksilöllistä huomiota arkisissa tilanteissa. Päiväkodin toimintakulttuurin kehittäminen lasten itsetuntoa vahvistavaksi. Jyväskylän yliopisto. [viitattu 6.11.2015]. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13312/9789513929053.pdf?sequence=1>

Kopakkala, A. 2011. Porukka, jengi, tiimi. Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki: Edita.

Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino.

Lahden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. 30.12.2005. [viitattu 24.8.2015]. Saatavissa: [http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/CBC954EDDE948D68C22576F20041F0B6/\\$file/Lahden%20kaupungin%20varhaiskasvatussuunnitelma.pdf](http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/CBC954EDDE948D68C22576F20041F0B6/$file/Lahden%20kaupungin%20varhaiskasvatussuunnitelma.pdf)

Lamk opinto- opas 2013. [viitattu 23.11.2015]. Saatavissa: <http://www.lamk.fi/opiskelijalle/opinto-opas/Documents/ops1314-st-sosiaaliala.pdf>

Nurmi, J., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2010. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOYpro Oy.

Ojanen, M. 2011. Minä ja muut. Itsetuntemuksen kirja. Helsinki: Kirjapaja.

Päiväkodin työntekijän haastattelu 2.12.2015.

Roberts, R. 2002. Self- Esteem and Early Learning 0-8 years. California: SAGE Publications Inc.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Solatie, J. 2009. Luova lapsi oivaltaa, oppii ja pärjää. Helsinki: Tammi.

Stakes. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet [viitattu: 26.8.2015]. Saatavissa: <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>

Särkkä, S. 2012. Leikin ohjaamisen merkitys päiväkodin kasvatustyössä. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö. [viitattu 6.11.2015]. Saatavissa: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/83588/gradu05924.pdf?sequence=1>

Toivanen, T. 2009. Draamakasvatuksen mahdollisuudet varhaiskasvatuksessa. Teoksessa: Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A. 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Yliopistopaino Oy, 30–35.

Vehkalahti, R. 2007. Kehu lapsi päivässä. Vinkkejä ja toimintatapoja lapsen itsetunnon tukemiseen. Helsinki: Lasten keskus.

LIITTEET

Liite 1.

LAHTI	
Lahden kaupunki Varhaiskasvatuspalvelut Palvelupäällikkö	VIRANHALTIJAPÄÄTÖS 09.12.2015/133 §
Asianumero	D/243/13.00.00.00/2015
Päätöslaji	Tutkimuslupa
Otsikko	Tutkimuslupa: Lapsen itsetunnon tukeminen draamallisin keinoin varhaiskasvatuksessa - Opas toiminnallisista menetelmistä päiväkotiin
Päätöspäätöselut	Tiia Koivusilta ja Laura Santala ovat hakeneet tutkimuslupaa sosionomin ammattikorkeakoulututkintoon liittyvää opinnäytetyötä varten.
Päätös	Myönnetään Tiia Koivusillalle ja Laura Santalalle tutkimusluvan hakemuksen mukaisesti. Tutkimuslupa myönnetään sillä ehdolla, että yksi valmistunut tutkimustyö toimitetaan päätöksen tekijälle.
Lisätietojen antaja	<input type="text"/>
Toimivallan peruste	Päivähoitojohtaja 29.1.2015/4 §
Nähtävänäoloaika	10.12.2015
Nähtävänäolopaikka	Kaupungintalo, Kirjaamo, Harjukatu 31, 15101 Lahti
Muutoksenhaku	Oikaisuvaatimus
Saaja	Tiia Koivusilta
Tiedoksi	sp. tutkimukseen osallistuva päiväkotit <input type="text"/>
Asiakirjat	
Liitteet	
Allekirjoitus	<input type="text"/>

2 (2)

OIKAISUVAATIMUSOHJEET Liitetään viranhaltijan päätökseen

Lahden kaupunki
Viranomainen: Kunnallisasiat
Palvelupäällikkö: Päivämäärä: 09.12.2015
Pykälä: 133

Oikaisuvaatimusoikeus
Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen.
Oikaisuvaatimukseen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Muutoksenhakukielto
Oikaisuvaatimusta ei saa tehdä päätöksistä, jotka koskevat virka- tai työsopimuksen tukintaa tai soveltamista (KvesL 26 §).

Oikaisuvaatimusviranomainen
Viranomainen, jolle oikaisuvaatimus tehdään ja sen yhteystiedot:

Toimielin:	Sivistyslautakunta
Postiosoite:	PL 202, 15101 LAHTI
Käyntiosoite:	Harjukatu 31
Puh.:	(03) 814 11
Faksi:	(03) 814 2244
Sähköpostiosoite:	kirjaamo@lahti.fi
Aukioloaika:	8-15

Oikaisuvaatimusaika ja sen alkaminen
Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista ennen viraston aukioloajan päättymistä. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, sähköistä tiedoksiantoa käytettäessä kolmantena päivänä viestin lähettämisestä ja muussa tapauksessa seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana. Oikaisuvaatimusaika *loputtelee* ja tuolannollisin perustein tehdystä irtisanomisesta koskevasta päätöksestä alkaa kuluu vasta irtisanomisajan päättymisestä.

Pöytäkirjan nähtäväksi asettaminen
Pvm: 10.12.2015

Kuntalain 95 §:n 1 momentin mukainen erityistiedoksianto asianosaiselle

Asianosainen: Tiia Korvusilla

Annettu tiedoksi sähköisesti, pvm:

Läheletty tiedoksi kirjeellä, joka on annettu postin kuljettavaksi, pvm: 9.12.2015
(kuntalaki 95 §) Tiedoksiantaja: Laura Salaksniemi

Luovutettu asianosaiselle
Paikka ja pvm: _____

Muulla tavoin, miten _____

Vastaanottajan allekirjoitus

Oikaisuvaatimuksen sisältö
Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteluineen sekä sen tekijä ja yhteystiedot.

Oikaisuvaatimus on toimitettava oikaisuvaatimusviranomaiselle oikaisuvaatimusajan kuluessa ennen sen viimeisen päivän virka-ajan päättymistä riippumatta tavasta, jolla se toimitetaan. Jos oikaisuvaatimusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulu- tai juhannusaatto tai arklauantai, saa oikaisuvaatimuksen toimittaa ensimmäisenä sen jälkeisenä arkipäivänä.

Omafla vastuulla oikaisuvaatimuksen voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postin oikaisuvaatimus on jätettävä niin ajossa, että se ehtii perille oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Liite 2.

Hei vanhemmat!

Olemme sosionomiopiskelijat Tiia Koivusilta ja Laura Santala Lahden ammattikorkeakoulusta, ja opiskelemme sosiaalipedagogista lapsi- ja nuorisotyötä. Toteutamme opinnäytetyömme osalle ryhmän lapsista **12.1- 26.1.2016**, ja työmme käsittelee lapsen itsetunnon tukemista draamallisin keinoin. Käytännössä tämä tarkoittaa erilaisten itsetuntoon liittyvien aiheiden käsittelyä leikin kautta lasten ikätasoon sopivalla tavalla.

Jokaisen lapsen itsetuntoa on tärkeää tukea kasvatuksessa, ja ryhmäämme tulevat lapset on valikoitu satunnaisesti, ei itsetuntoon liittyvin perustein. Tarvitsemme lapsia ryhmäämme, jotta voimme toteuttaa toiminnallisen opinnäytetyön. Opinnäytetyömme valmistuessa loppukeväästä 2016, voitte halutessanne käydä sen lukemassa Theseuksesta. Työssämme emme mainitse päiväkodin emmekä lapsiryhmän nimeä, ja huolehdimme siitä, ettei lapsi ole tunnistettavissa tekstistä.

Yhteistyöterveisin:

Tiia Koivusilta ja Laura Santala

Liite 3.

Liite 5.

<p>VAHVUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kokemus lasten kanssa toimimisesta ja toiminnallisen kokonaisuuden toteuttamisesta - Tarve tullut toimeksiantajalta - Luovuus ja mielikuvituksen käyttö - Meidän välillä hyvä yhteistyö - Varhaiskasvatustietous lapsen itsetunnon tukemisessa - Opittu tieto erilaisista toiminnallisista menetelmistä - Innokkuus ja korkea motivaatio 	<p>HEIKKOUEDET</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rohkeuden ja uskalluksen puute kokeilla uutta ja luottaa itseensä - Täydellisyyden tavoittelu - Työn selkeä rajaaminen, hallittu kokonaisuus - Aiheesta jo useita töitä
<p>MAHDOLLISUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vastata toimeksiantajan tarpeeseen - Saada paljon ja tuottaa uutta tietoa lapsen itsetunnon tukemisesta omaan ja päiväkodin käyttöön - Saada itse toimintamalleja työelämää varten - Oman osaamisen esilletuonti - Opinnäytetyö parin kanssa, jolloin saadaan kaksi näkökulmaa ja toisen tuki, sekä kannustus - Saada kokemusta ja arvokasta palautetta - Merkittävä oppimiskokemus - Hyvä yhteistyö kaikkien työhön osallistuvien kesken 	<p>UHAT</p> <ul style="list-style-type: none"> - Työ ei etene sovitussa aikataulussa, kiireinen syksy opintojen puitteissa - Sairastumistapaukset (joko lapset tai me) -> tutkimusaineiston luotettavuus - Kirjallinen tuotos ei ole yhtenäinen toiminnallisen osuuden kanssa - Paljon jo tehtyjä opinnäytetöitä samasta aihekategoriasta -> miten erotutaan?

Liite 6.

Palautelomake toimintakerroista Tiia Koivusillan ja Laura Santalan opinnäytetyöstä
Lapsen itsetunnon tukeminen draamallisin keinoin varhaiskasvatuksessa

- Miten mielestäsi onnistuimme tällä toimintakerralla?
- Saavutimmeko toimintakerralle asetetut tavoitteet?
- Mitä olisimme voineet tehdä toisin/ kehittää?
- Mitä muuta haluat toimintakerrasta sanoa?

Kiitos palautteestasi! 😊
Tiia Koivusilta ja Laura Santala

Liite 7.

Toimintakerrat	Miten mielestäsi onnistuimme tällä kerralla?	Saavutimmeko toiminnalle asetetut tavoitteet?	Mitä olisimme voineet tehdä toisin/ kehittää?	Mitä muuta haluat toimintakerrasta sanoa?
<p>1. Kertun satumetsä</p> <p>Tavoitteet: Käsitellä kiusaamista ja pyrkiä korostamaan lapsen ainutlaatuisuutta. Rohkaista lasta draamalliseen työskentelyyn</p>	<p>Lapset keskittyivät toimintaan ja tunnelma oli rauhallinen. Toiminta oli kiitettävästi suunniteltu ja Tiia ja Laura eläytyivät ja olivat mukana toiminnassa. Lasten kysymyksille ja pohdintoille oli aikaa.</p>	<p>Tavoitteet toimintakerralle toteutui kiitettävästi. Toiminnassa oli käytetty monipuolisesti erilaisia toiminnallisia menetelmiä.</p>	<p>Jos lapsilla on kysymyksiä, niin keskustelua voisi jatkaa hetken pidempään esim. kiusaaminen. Toki niin, että kokonaisuus etenee luontevasti. Voitte vielä lisätä tavoitteita seuraaviin kertoihin.</p>	<p>Olitte luoneet satumetsän, johon oli ilo hypätä. Hienoa, että lauloitte itse. Lasten palaute oli myös positiivista.</p>
<p>2. Minä osaan!</p> <p>Tavoitteet: Tehdä näkyväksi jokaisen lapsen yksilöllisyyttä kannustamalla lapsia ilmaisemaan omia mielipiteitään ja ajatuksiaan. Herätellä lapsia huomaamaan omia vahvuuksiaan ja taitojaan.</p>	<p>Tunnelma oli rauhallinen ja huomioitte kaikkien lasten mielipiteet. Lopussa saitte hyvin tilanteen rauhoitettua, kun lapset olivat hieman levottomia. Kumpikin osaa huomioida tilanteen ja toimia sen mukaisesti.</p>	<p>Tavoitteet toteutuivat. Huomioitte jokaisen lapsen yksilöllisesti. Jokainen lapsi sai ilmaista omia mielipiteitään ja ajatuksiaan.</p>	<p>Arvoitukset olivat aika helppoja.</p>	<p>Työntekijänä saan arvokasta tietoa ryhmän lapsista, kun olen ”tarkkailijana”. Olemme ottaneet hyvän tuulen maton koko ryhmän kanssa, mutta niin että kerrotaan vierustoverista.</p>
<p>3. Näytellen vahvaksi</p> <p>Tavoitteet: Taiteellisen ilmaisun harjoittelu näyttelemisen avulla. Opetellaan jokaisen lapsen yksilöllistä huomioimista. Harjoitellaan uuden hahmon tukemista.</p>	<p>Yhteisten sääntöjen kertaaminen toiminnan alussa tärkeää. Lapset eläytyivät näyttelemiseen ja kuuntelivat sadut. Lapset kokeilivat rajoja Tiian ja Lauran juttujen aikana, mutta Kerttua lapset kuuntelivat paremmin.</p>	<p>Tavoitteet toteutuivat. Lapset saivat kokea taiteellista ilmaisua näyttelemisen avulla. Lapset olivat innokkaita ja odottivat uutta hahmoa.</p>	<p>Tila oli melko pieni näyttelemiseen, mutta saitte lapset rauhoittumaan.</p>	<p>Lapset ovat tutustuneet teihin ja huomaa, että lapset luottaa teihin, koska lapset ovat alkaneet kokeilemaan rajoja.</p>

Toimintakerrat	Miten mielestäsi onnistuimme tällä kerralla?	Saavutimme toiminnalle asetetut tavoitteet?	Mitä olisimme voineet tehdä toisin/ kehittää?	Mitä muuta haluat toimintakerrasta sanoa?
<p>4. Ei haittaa!</p> <p>Tavoitteet: Epäonnistumisen hyväksyminen osana elämää, luottamuksen vahvistaminen ja yhteistyö toisiin ihmisiin.</p>	<p>Lapset kuuntelivat tarkasti ja osasivat nimetä miltä tuntuu jos ei onnistu. Lapset innostuivat heittoleikistä. Leikki pysyi hienosti "kasassa" lapset olivat iloisia ja kaikki pääsi mukaan.</p>	<p>Tavoitteet toteutuivat ja lapset saivat kokemuksia miltä tuntuu luottaa kaveriin silmät kiinni kuljettuina. Hienoa, että kaikki lapset huomioitiin ja kaikki saivat positiivista palautetta.</p>	<p>Mielestäni toiminta oli suunniteltu hyvin. Ei tällä kertaa kehittämistarvetta .</p>	<p>Lapset ovat ottaneet hahmot omakseen ja avoimesti kertoivat asioita Kaisalle ja Kertulle. Lapset tykkäsivät toiminnasta.</p>
<p>5. Suuri satumetsä</p> <p>Tavoitteet: Kehittää lasten välistä yhteistyötä. Saavuttaa toiminnallinen kokonaisuus onnellisesti loppuun. Jättää lapsille hyvä muisto satumetsän (fiktiivisen) ja todellisen maailman eroavaisuuksista.</p>	<p>Lapset olivat innoissaan ja odottivat lähtöä isoon satumetsään. Lapsia oli vain 3, mutta kaikille oli "oma aikuinen". Lapset olivat mukana toiminnassa ja rakensivat talvipesää innoissaan, sekä osallistuivat yhteisiin leikkeihin.</p>	<p>Mielestäni toiminnalle asetetut tavoitteet toteutuivat. Ilmassa oli haikeutta, koska yhteinen projekti päättyi. Jokaiselle jäi hyvä mieli, positiivisen palautteen myötä.</p>	<p>Mielestäni toiminta oli hyvin suunniteltu. Ei kehitettävää.</p>	<p>Tätä projektia jää muistelemaan lämmöllä sekä lapset että ryhmän ohjaaja. Saimme paljon hyviä ideoita lapsen itsetunnon tukemiseen draamallisin keinoin.</p>

Liite 8.

<u>Opinnäytetyön eteneminen</u>	<u>Ajankohta</u>	<u>Toiminta</u>
Opinnäytetyön aiheen valinta	Kevät 2015	Aihe toiminnalliseen opinnäytetyöhön käynnistyi päiväkodin toimeksiannosta
Mielenkiinto aiheeseen lapsen itsetunnon tukemisesta draamallisin keinoin	Kevät 2015	Luovuuden ja ideoiden etsimistä toiminnalliseen opinnäytetyöhön
Aiheen tarkempi tutkiminen ja aineistonkeruu	Kesä 2015	Teimme omat swot – analyysit, jotka yhdistimme. Keräsimme aineistoa ja tutkimme aihetta tarkemmin
Opinnäytetyön aineiston kasaaminen suunnitteluseminaariin	Syky 2015	Kirjoitimme aineistoa ensin yksin, mutta kasaamme kaiken aineiston yhdessä
Opinnäytetyön suunnitteluseminaari	Joulukuu 2015	Esittelemme opinnäytetyömme suunnitelman
Opinnäytetyön toiminnallinen osuus	Tammikuu 2016	Järjestämme päiväkodissa toiminnallisen osuuden
Oppaan kirjoittaminen ja opinnäytetyön kirjallisen tuotoksen kausus	Helmikuu - Maaliskuu 2016	Viimeistelemme oppaan ja kasaamme opinnäytetyömme
Julkaisuseminaari	Huhtikuu 2016	Esittelemme toiminnallisen opinnäytetyön

Liite 9.

SEIKKAILU SATUMETSÄSSÄ

TOIMINNALLINEN OPAS LAPSEN ITSETUNNON
TUKEMISEEN DRAAMALLISIN KEINOIN

Laura Santala
Tiia Koivusilta
Lahden ammattikorkeakoulu
Kevät 2016

Sisällysluettelo

Johdanto.....	2
Itsetunto ja draamakasvatus.....	3
Huomioitavaa.....	4
1. Toteutuskerta: Kertun Satumetsä.....	5
2. Toteutuskerta: Minä osaan!.....	7
3. Toteutuskerta: Näytellen vahvaksi.....	9
4. Toteutuskerta: Ei haittaa!.....	11
5. Toteutuskerta: Suuri Satumetsä.....	13
Lähteet.....	15
Liitteet.....	16
Lisätietoa.....	18

Johdanto

Tämä opas on osa Lahden ammattikorkeakoulussa valmistunutta opinnäytetyötä *Seikkailu Satumetsässä, Lapsen itsetunnon tukeminen draamallisin keinoin varhaiskasvatuksessa*. Opas on koottu toiminnallisen kokonaisuuden pohjalta, joka on toteutettu lapsiryhmälle päiväkodissa keväällä 2016.

Oppaasta löytyvä Seikkailu Satumetsässä - tarina on valmis paketti, jonka varhaiskasvatuksen henkilökunta voi toteuttaa kokonaisuudessaan, tai ottaa käyttöön yksittäisiä vinkkejä ja leikkejä tarpeen mukaan. Oppaan avulla on tarkoitus tukea lapsen itsetuntoa draamallisin keinoin yhdessä kahden hahmon kanssa, joiden mukana kuljetaan Satumetsässä ja käsitellään eri aiheita. Meidän opinnäytetyössämme nämä hahmot olivat Kerttu - Kani ja Kaisa - Kani, mutta jokainen voi soveltaa hahmot oman mielikuvituksensa mukaan. Meidän opinnäytetyössämme ohjaaja puhui itse hahmon äänellä.

Toteutimme Satumetsän kuuden hengen lapsiryhmälle, jotka olivat iältään viisivuotiaita. Toiminta on kuitenkin helposti sovellettavissa kaiken ikäisille. Toteutuskertoja on yhteensä viisi, ja ne tulisi sijoittaa melko lähelle toisiaan, esimerkiksi kolmen viikon sisälle. Suositeltu kesto yhdelle toteutuskerralle on 45min - 1h, riippuen lasten iästä ja varhaiskasvattajan omasta harkinnasta. Aikataulun on hyvä olla hieman väljä, jotta ryhmässä mahdollisesti syntyvälle keskustelulle jää aikaa.

Draamallinen kokonaisuus vaatii erillisen, mieluiten joka kerta saman tilan, johon Satumetsä rakennetaan. Tämä voi olla vaikkapa jokin päiväkodin leikkihuoneista. Jokainen voi luoda Satumetsästä juuri omanlaisensa, tämän oppaan kuvat ovat vain esimerkkejä. Myös lapsilta voi kysyä, miltä he kuvittelevat Satumetsän näyttävän. Lisäksi tarvitaan askartelutarvikkeita niin valmisteluja, kuin itse toimintaakin varten, sekä esimerkiksi voimisteluvälineitä neljännellä kerralla suoritettavaa rataa. Halutessaan voi taustalla kuulua metsän ääniä, johon tarvitaan jokin musiikkisoitin tai vaikkapa tietokone. Viimeisellä kerralla lähdetään metsäretkelle, ja etukäteen on hyvä varmistaa, että paikalta löytyy rakennustarvikkeita pesää varten. Näiden lisäksi tarvitaan vielä tietenkin ne tärkeimmät, eli Satumetsän hahmot, joita on kaksi kappaletta. Satumetsä suositellaan toteutettavaksi kahdella ohjaajalla.

Oppaan käyttö ei vaadi aiempaa kokemusta draamallisten menetelmien käytöstä niin lapsilta kuin aikuisiltakaan, tarvittava tieto ja käsitteet kerrotaan tässä oppaassa.

Parhaimmillaan draamallinen työskentely avaa uuden maailman, jossa pääsee tutkimaan ja kokeilemaan erilaisia asioita turvallisesti ja hauskaasti.

Tervetuloa hyppäämään
Satumetsään!

Itsetunto ja draamakasvatus

Itsetunnosta puhutaan nykyään paljon, ja sen tukemisen tärkeys korostuu koko ajan enemmän. Itsetunnolla tarkoitetaan luottamusta omaan itseensä ja uskoa omiin kykyihinsä, sekä kohtuullisten pettymysten sietämistä lannistumatta (Keltikangas–Järvinen 2000, 103). Itsetunto koostuu hankitusta ja annetusta itsetunnosta. Annetulla itsetunnolla tarkoitetaan sitä, miten vanhemmat ovat kasvattaneet lasta, vaatineet lapselta ja huomanneet lapsen onnistumisia. Sen sijaan hankitulla itsetunnolla tarkoitetaan havaintojen ja kokemusten kehittämää itsetuntoa. (Keltikangas–Järvinen 2000, 120.)

Lapsen itsetunnon tukeminen varhaislapsuudesta lähtien on tärkeää, sillä se antaa lapselle varmuutta ja uskallusta luottaa omaan itseensä ja kykyihinsä. Aikuisen tuki ja kannustaminen sekä onnistumisten huomaaminen ovat tällöin tärkeässä roolissa. (Cacciatore, Huovinen & Korteniemi-Poikela 2008, 23.)

Draamakasvatuksessa on tarkoituksena luoda fiktiivisiä oppimisympäristöjä, joissa voidaan käsitellä erilaisia asioita turvallisesti roolien kautta. Toiminta draamassa on aina sosiaalista, ja draaman avulla yksilö voi oppia ymmärtämään paremmin muita ja ympäröivää maailmaa, sekä varsinkin itseään. Itsetuntemuksen lisääntyminen onkin yksi draamakasvatuksen keskeisistä tavoitteista. (Heikell 2012, 10–11.) Draamakasvatuksen perusajatus on yhdistää leikki ja kasvatus. Toiminnassa liikutaan todellisen ja fiktiivisen maailman välillä, ja sen avulla on mahdollista käsitellä asioita, joista puhuminen saattaisi muuten tuntua hankalalta. (Toivanen 2009, 30–31.)

Draamallisuus on tärkeää kasvatuksessa, sillä lapsille tarinat ovat todella tärkeitä, sekä niiden kuunteleminen, että kertominen. Tarinat auttavat lasta hahmottamaan maailmaa, ja parhaimmillaan tarinoilla voi olla jopa voimaannuttava vaikutus. (Heikell 2012, 9.) Tutkimusten mukaan draamatyöskentely vahvistaa ryhmää, sekä lisää lasten ymmärrystä ja empatiakykyä toisia lapsia kohtaan. Draaman avulla pienemmätkin lapset on mahdollista saada pohtimaan asioita syvällisesti (Toivanen 2009, 35).

Huomioitavaa

Hahmojen valinnassa kannattaa pohtia, ovatko ne kokonaan uusia, vai jo käytössä olleita leluja. Paras vaihtoehto olisi, etteivät lapset olisi nähneet hahmoja ennen, eivätkä samalla tavalla tulisi näkemään niitä enää toteutuksen jälkeenkään. Näin tarinan uskottavuus säilyy.

Tarinan uskottavuuden kannalta on otettava huomioon myös Satumetsän rakentaminen ja purkaminen. Jos mahdollista, molemmat vaiheet olisi hyvä tehdä niin, etteivät lapset näe. Sama tila jokaisella kerralla on suositeltavaa, mutta ei välttämätöntä. Tilan vaihtumisen voi perustella lapsille esimerkiksi niin, että Satumetsä voi ilmestyä minne tahansa.

Hahmot ovat oleellinen osa tarinaa, joten niistä on tehtävä mahdollisimman eläviä. Jos ohjaajat puhuvat hahmojen äänillä, voidaan vaikutelmaa tehostaa tekemällä itsestä mahdollisimman huomaamaton, jotta lasten huomio saadaan kiinnittymään puhuvaan hahmoon. Tätä voidaan tukea seuraavilla tavoilla:

- Pukeudu tummiin vaatteisiin
- Pidä omat ilmeet ja eleet mahdollisimman pieninä
- Muuta äänesi erilaiseksi

Yksi tärkeimmistä huomioitavista asioista on hahmon "elossa pitäminen". Lapsille tämä hahmo on todellinen, eikä siis voi esimerkiksi jäädä lojumaan lattialle. Silloin kun hahmo ei voi olla mukana toiminnassa, niin sen voi esimerkiksi laittaa katselemaan kauempaa, ja toimintakerran lopussa laittaa vaikkapa pesäänsä nukkumaan. Näin hahmo on koko ajan niin sanotusti aktiivisessa tilassa. Tarinan kannalta Kertun oleellimmat vuorosanat on merkitty kanin kuvalla, mutta sen lisäksi Kerttu kommentoi keskustelua tilanteen mukaan. Vuorosanat ovat myös muokattavissa ohjaajan mielikuvituksen mukaan. Kaisan osallistuminen on kerrottu tekstin lomassa, eikä hahmolle ole määrättyjä vuorosanoja.

Draamasopimuksen huomiointi niin toiminnan alussa, kuin jokaisella toimintakerralla vielä uudelleen on tärkeää. Satumetsässä draamasopimus toteutetaan lapsille ymmärrettävällä tavalla, eli konkreettisesti hyppäämme Satumetsään pois päiväkodin maailmasta, ja samalla tavalla takaisin. Lapsille on myös hyvä kertoa samalla, että nyt hyppäämme pois päiväkodista ja menemme satumaailmaan.

1. Toteutuskerta: Kertun Satumetsä

Tavoitteena:

- Käsitellä kiusaamista
- Pyrkä korostamaan lapsen ainutlaatuisuutta
- Rohkaista lasta draamalliseen työskentelyyn

Valmistelut: Askartele jokaiselle lapselle kaninkorvat, sekä leikkaa valmiiksi pahvista palasia, joihin mahtuu piirtämään käden. Ota valmiiksi myös värikyniä.

Aloitus

Kokoonnutaan Satumetsän ulkopuolelle, ja kerrotaan Satumetsän säännöt (voidaan keksiä lisää lasten kanssa):

- Otetaan kaikki huomioon
- Kuunnellaan tarkasti
- Ei riehuta etteivät eläimet pelästy
- Kerrotaan draamasopimus eli hyppy todellisuuden ja sadun välillä

Hypätään Satumetsään ja kokoonnutaan kuuntelemaan ja katselemaan miltä siellä näyttää. Kerttu - Kani tulee pesästään tervehtimään lapsia, ja haluaa kuulla kaikkien nimet. Kerttu toistaa lapsen nimen, kun lapsi on sen kertonut. Tutustumisen jälkeen Kerttu haluaa kertoa lapsille asian, joka on mietityttänyt häntä:

"Yhtenä päivänä isommat kanit kiusasivat minua, kun en vielä osannut hypätä yhtä korkealle kuin he. Se ei tuntunut minusta kovin kivalle. Yritin oikein kovasti, mutta en pysynyt isompien kaniiden perässä."

Keskustellaan lasten kanssa aiheesta ja kysytään, miltä Kertusta mahtoi tuntua, ja mitä isompien kaniiden olisi pitänyt tehdä.

Toiminnallinen osuus

Näytetään lasten kanssa Kertulle, että kaikki pomppivat eri tavalla, eikä se silti tee kenestäkään huonompaa. Jaetaan lapsille kaninkorvat ja lauletaan laulu *Jänis istui maassa*. Samalla pompitaan, ja Kerttu pomppii myös mukana. Leikin jälkeen Kerttu kertoo tämän helpottaneen oloa, ja aikoo sanoa isommille kaneille, miltä hänestä tuntui.

Seuraavaksi Kerttu kertoo haluavansa muiston kaikista uusista ystävistään, ja ehdottaa että jokainen lapsi piirtäisi hänelle oman tassun kuvansa.

Toinen ohjaaja ottaa kaksi lasta kerrallaan ulkopuolelle piirtämään kuvat (muista hyppy päiväkodin ja Satumetsän välillä). Toinen ohjaaja (Kertun "ääni") jää Satumetsään leikkimään *Tunne ja ilme - leikkiä* muiden kanssa.

Leikissä esitetään eri tunnetiloja ilmeillä. Pohdimme, miltä näytämme kun olemme esimerkiksi iloisia, surullisia, hämmästyneitä, pelästyneitä tai väsyneitä. Lapset saavat myös kertoa, milloin ovat viimeksi kokeneet jonkin tunnetiloista. Kerttu haluaa vain katsella leikin ajan.

Lopetus

Lapset antavat Kertulle tassunkuvat. Kerttu kiittää lapsia ja on iloinen näin monesta uudesta ystävästä. Ennen lähtöä Kerttu käy halaamassa kaikkia lapsia, ja samalla kerätään palaute kerrasta hymynaamojen avulla (Liite1).

Kerttu menee takaisin pesäänsä nukkumaan, ja kertoo odottavansa innolla seuraavaa kertaa. Viikutetaan Kertulle, ja hypätään takaisin päiväkotiin.

2. Toteutuskerta: Minä osaan!

Tavoitteena:

- Tehdä näkyväksi jokaisen lapsen yksilöllisyyttä kannustamalla lapsia ilmaisemaan omia mielipiteitään ja ajatuksiaan.

Valmistelut: Tarvitset edellisellä kerralla piirretyt kädenkuvat, sekä Satumetsän ulkopuolella esimerkiksi pöydän, jonka ääressä voi saduttaa. Lisäksi tarvitset pienen maton/ kankaan.

Aloitus

Muistellaan säännöt lasten kanssa, ja hypätään Satumetsään. Keräännytään Kertun pesän ympärille ja herätetään Kerttu, joka tervehtii jokaista lasta nimellä. Muistellaan mitä tehtiin edellisellä kerralla, ja Kerttu kertoo mitä sen jälkeen on tapahtunut:

"Minä sanoin isommille kaneille, ettei tuntunut mukavalta, kun he kiusasivat minua pomppimisesta. He pyysivät minulta anteeksi, ja sen jälkeen he ovat kehuneet minua, kun opin koko ajan enemmän."

Keskustellaan lasten kanssa, miltä anteeksi pyytäminen ja antaminen tuntuvat. Tämän jälkeen Kerttu jatkaa:

"Yhtenä päivänä minusta oli todella mukavaa, kun he kehuivat tekemääni lumiukkoa. Siitä tuli jotenkin hyvä ja lämmin mieli."

Kysytään lapsilta, miltä kehuminen heistä tuntuu, ja koska heitä on viimeksi kehuttu.

Toiminnallinen osuus

Jokainen lapsi saa kertoa vuorollaan, missä on hyvä. Sen jälkeen toinen ohjaaja menee Satumetsän ulkopuolelle ja ottaa lapset yksi kerrallaan sadutettavaksi (Liite2.) aiheesta "missä olen hyvä/ mitä osaan". Sadut kirjoitetaan kädenkuvien toiselle puolelle, ja jokaiselta lapselta kysytään, saako sadun lukea ääneen seuraavalla kerralla.

Tällä välin Satumetsässä leikitään leikkiä *Hyvän tuulen matto*. Leikissä istutaan piirissä, ja aina yksi osallistuja menee piirin keskellä olevalle matolle istumaan. Jokainen piirissä istuja kertoo vuorotellen jonkin hyvän asian keskellä olijasta, ja sen jälkeen vaihdetaan niin, että jokainen pääsee keskelle.

Lopuksi Kerttu menee vielä piirin keskelle. Oman vuoron jälkeen jokaiselta lapselta kysytään, miltä tuntui olla piirin keskellä ja kuulla hyviä asioita itsestä.

Lopetus

Kerttu haluaa kertoa lapsille ystävästään Kaisasta:

"Minulla on eräs ystävä nimeltä Kaisa, joka on hyvin ujo kani. Nyt olen kuitenkin saanut rohkaistua Kaisaa niin, että hän on suostunut tulemaan seuraavalla kerralla minun mukaani tapaamaan teitä, sopisiko se teille?"

Toivotetaan Kaisa tervetulleeksi seuraavalle kerralle. Lopuksi Kerttu antaa lapsille halaukset ja kerätään hymynaamapalaute. Vilkutetaan Kertulle, kun tämä menee omaan pesäänsä, ja hypätään pois Satumetsästä.

3. Toteutuskerta: Näytellen vahvaksi

Tavoitteet:

- Taiteellisen ilmaisun harjoittelu näyttelemisen avulla
- Opetellaan jokaisen lapsen yksilöllistä huomioimista
- Harjoitellaan uuden hahmon kautta muiden tukemista.

Valmistelut: Tarvitset edellisellä kerralla kirjoitetut sadut, ja laita Kertun ystävä Kaisa piiloon odottamaan Kertun pesään.

Aloitus

Muistellaan säännöt lasten kanssa, ja hypätään Satumetsään. Keräännytään Kertun pesän ympärille ja herätetään Kerttu. Muistellaan edellisellä kerralla kerrottuja satuja, ja otetaan ne esille.

"Minusta olisi mukava kuulla, millaisissa asioissa te olette hyviä. Lisäksi voisitte jokaisen sadun jälkeen näyttää minulle taidot, jotka sadussa kerrotaan. En malta odottaa!"

Toiminnallinen osuus

Luetaan lasten sadut yksitellen ja pohditaan aina sadun jälkeen, miten kyseisen taidon/ taidot voisi näyttää Kertulle. Näytellään sadut, ja taputetaan jokaiselle lopuksi.

Saduista näytellään vain ne, joiden lukemiseen on saatu lapselta lupa. Jos joku lapsista on kieltäytynyt, voidaan muidenkin satujen tekijöiden nimet jättää sanomatta satua luettaessa.

Lopetus

Keräännytään Kertun pesän ympärille.

"Kiitos kaikille upeista saduista! Muistatteko kun kerroin viimeksi ystävästäni Kaisasta? Hän on hyvin ujo kani, mutta nyt viimein uskaltautui tulemaan tervehtimään teitä. Kaisa on nyt tuolla minun pesässäni."

Toinen ohjaajista, joka on tästä lähtien Kaisan ääni, ottaa Kaisan pesästä Kertun viereen. Kaisa tervehtii lapsia varovaisesti, ja jokainen lapsi tulee vuorollaan kättelemään Kaisaa ja kertoo oman nimensä.

"Olen niin iloinen kun uskalsit tulla, eivätkö uudet ystäväni olekin ihania? Me puhuimme äsken siitä, missä kukin meistä on hyvä. Haluaisitko sinäkin Kaisa kertoa meille, missä sinä olet hyvä?"

Kaisa kertoo ujolla äänellä, ettei ole omasta mielestään hyvä oikein missään. Keksitään yhdessä lasten kanssa, missä Kaisa voisi olla hyvä, sillä kaikki ovat hyviä jossakin. Kaisa kiittää lapsia hyvistä ideoista, ja kertoo olevansa iloinen, että rohkaistui tulemaan.

Lopuksi Kerttu haluaa kaikkia lapsia, ja kerää samalla palautteen. Kertun jälkeen Kaisakin uskaltautuu antamaan jokaiselle lapselle halauksen. Myös lasten sadut jaetaan jokaiselle omaksi.

Kaisa kertoo, että haluaa ehdottomasti tulla mukaan myös seuraavalla kerralla. Ennen lähtöä viikutetaan Kertulle ja Kaisalle, ja hypätään pois Satumetsästä.

4. Toteutuskerta: Ei haittaa!

Tavoitteet:

- Epäonnistumisen hyväksyminen osana elämää
- Luottamuksen vahvistaminen ja yhteistyön harjoittelu.

Valmistelut: Rakenna lasten ikätason mukaan helppo rata, jossa on esimerkiksi pujottelua, määrättyihin kohtiin astumista, sekä esteen alitus ja ylitys. Huom! Rata tullaan kulkemaan silmät kiinni. Lisäksi tarvitset kaksi erikokoista pehmeää palloa.

Aloitus

Muistellaan säännöt lasten kanssa, ja hypätään Satumetsään. Keräännytään Kertun pesän ympärille ja herätetään Kerttu ja Kaisa. Kanit haluavat kuulla, mitä lapsille kuuluu. Sen jälkeen Kerttu kertoo omat kuulumisensa:

"Minua on kovasti mietityttänyt yksi asia, ja haluaisin kertoa siitä teille. Yhtenä päivänä kun lauloimme muiden kanien kanssa, niin minä lauloin laulusanat vahingossa ihan väärin. Minua nolotti ihan kamalasti ja olisi tehnyt mieli vajota maan alle. Kaikkia nauratti ja tunsin itseni todella tyhmäksi."

Kaisa kertoo, että hänellekin on tapahtunut monta kertaa samantapaisia asioita. Keskustellaan lasten kanssa, miltä epäonnistuminen tuntuu, ja haittaako se. Kaikille käy joskus epäonnistumisia ja se on osa elämää.

Toiminnallinen osuus

Kerrotaan lapsille, että onnistumisen lisäksi myös epäonnistuminen on tärkeä taito. Harjoitellaan sitä seuraavaksi Pallo - leikin avulla. Leikissä mennään piiriin, ja aletaan heitellä palloa osallistujalta toiselle ilman, että kerrotaan kenelle pallo heitetään. Jos vastaanottaja ei saa palloa kiinni ja se tippuu maahan, hänelle taputetaan. Lapsille on hyvä kertoa, että taputus kuuluu vain tähän leikkiin. Sen avulla osoitetaan, ettei epäonnistuminen haittaa. Muulloin ei toisen epäonnistuessa tarvitse taputtaa.

Sovellukset: Isommille lapsille vaikeutta saa lisättyä vaihtamalla pienempään palloon, pienemmät lapset voivat vierittää palloa osallistujalta toiselle.

"Osasittepa hienosti epäonnistua! Minulle ja Kaisallekin tuli nyt paljon parempi mieli, kun tiedämme, että kaikille sattuu joskus mokia."

Seuraavaksi mennään hetkeksi päiväkodin puolelle, jossa suoritetaan pareittain Luottamus - rata. Kerttu ja Kaisa eivät uskalla tulla pois Satumetsästä, mutta haluavat kyllä sitten kuulla, miten lapsilla meni. Hypätään pois Satumetsästä.

Käydään rata läpi ohjaajan johdolla jotta kaikki tietävät, mitä missäkin kohdassa kuuluu tehdä. Sen jälkeen rata suoritetaan pareittain käsi kädessä niin, että aina toisella parilla on silmät kiinni, ja toinen kuljettaa turvallisesti radan läpi.

Kun kumpikin pareista on kulkenut radan silmät kiinni, palataan takaisin Satumetsään. Lapset saavat kertoa Kertulle ja Kaisalle, millaisen radan he suorittivat.

"Eikö teistä ollut yhtään pelottavaa kulkea silmät kiinni? Teillä on ollut kyllä hyvä yhteistyö, kun olette kuljettaneet kaverin turvallisesti radan alusta loppuun!"

Keskustellaan miltä tuntui olla sekä johdattaja että johdatettava, ja ohjaajat sanovat vielä jokaisesta lapsesta erikseen jonkin asian, missä hän suoriutui erityisen hyvin radalla.

Lopetus

Kerttu ja Kaisa halaavat lapsia, ja Kerttu kerää samalla palautteen. Ennen Satumetsästä lähtöä Kertulla on kuitenkin vielä asiaa:

"Olen rohkaistunut teidän ansiostanne nyt niin paljon, että haluaisin toteuttaa suurimman unelmani. Olen koko ikäni asunut täällä pienessä Satumetsässä, ja haluaisin lähteä katsomaan Suurta Satumetsää. Kaisa on luvannut lähteä kanssani, mutta emme uskalla lähteä ilman teitä, lähtisittekö te mukaan?"

Luvataan lähteä ensi kerralla kanien kanssa Suureen Satumetsään, ja hyvästellään pieni Satumetsä. Vilkutetaan Kertulle ja Kaisalle, ja hypätään takaisin päiväkotiin.

5. Toteutuskerta: Suuri Satumetsä

Tavoitteet:

- Kehittää lasten välistä yhteistyötä
- Saattaa toiminnallinen kokonaisuus onnistuneesti loppuun
- Jättää lapsille hyvä muisto Satumetsän (fiktiivisen) ja todellisen maailman eroavaisuuksista

Valmistelut: Käy katsomassa etukäteen hyvä paikka metsäretkelle ja varmista, että ympäristöstä löytyy pesänrakennustarvikkeita (oksia, havuja, keppejä, lehtiä...). Ota mukaan esimerkiksi kori, jossa Kerttu ja Kaisa voivat matkustaa metsään. Lisäksi askartele lapsille rohkeusmitalit.

Aloitus

Kokoontutaan lasten kanssa jossakin päiväkodin tilassa. Toinen ohjaajista tuo Kertun ja Kaisan korissa lasten luokse. Vaihtoehtoisesti voidaan myös kokoontua vielä pienessä Satumetsässä. Käydään läpi säännöt, jonka jälkeen Kertulla on asiaa:

"Tänään on meille suuri päivä, sillä vihdoinkin pääsemme käymään Suuressa Satumetsässä! Kiitos vielä kerran teille, kun tulette mukaan. Emme olisi varmaan muuten uskaltaneet. Te voitte mennä nyt pukemaan päälle, tavataan ulkona."

Toinen ohjaajista kantaa Kertun ja Kaisan korja ja pitää hahmot "hengissä". Draamasopimus koskee myös Suurta Satumetsää, ja metsän laidalla hypätään sadun maailmaan. Kerttu ja Kaisa ihmettelevät Suurta Satumetsää.

Toiminnallinen osuus

Lapset saavat valita mieluisimman Satumetsässä leikityn leikin. Leikin jälkeen keräännytään kuuntelemaan, mitä Kertulla on sanottavana:

"Tämä on niin ihmeellistä, kiitos vielä kerran teille! Sillä aikaa kun te leikitte, me pohdimme Kaisan kanssa erästä asiaa. Olemme teidän ansiostanne rohkaistuneet niin paljon, että voisimme jäädä tänne joksikin aikaa. Mutta meillä ei ole paikkaa, missä olla. Haluaisitteko te rakentaa meille ikioman pesän?"

Kysytään lapsilta, mitä pesän rakentamiseen tarvitaan. Kerätään tarvikkeet yhdessä Kertun ja Kaisan kanssa, ja lapset saavat rakentaa kaneille juuri sellaisen pesän, kuin haluavat. Samalla voidaan kerätä lapsilta yksilöllistä palautetta niin, että toinen ohjaajista ottaa yhden lapsen kerrallaan sivummalle. Kun pesä on valmis, Kerttu ja Kaisa kokeilevat sitä.

"Tämä on upea, tähän pesään jäämme oikein mielellämme! Nyt meidän on aika hyvästellä. Meillä on ollut teidän kanssanne todella hauskaa, ja olemme molemmat rohkaistuneet niin paljon, että voimme lähteä etsimään lisää uusia yhtä ihania ystäviä kuin te. Ennen kuin lähdette takaisin päiväkotiin, haluaisimme antaa teille rohkeusmitalit."

Annetaan rohkeusmitalit lapsille, ja samalla sanotaan jokaisesta positiivisia asioita. Sen jälkeen hyvästellään Kerttu ja Kaisa, jotka jäävät uuteen pesäänsä. Vilkutetaan kaneille, ja hypätään metsän laidalla takaisin todellisuuteen.

Lähteet

Cacciatore, R., Huovinen, M. & Korteniemi- Poikela, E. 2008. Miten tuen lapsen ja nuoren itsetuntoa. Juva: WS Bookwell Oy.

Heikell, M. 2012. Draamakasvatus ihmisen identiteetin rakentajana. "Draamatyöskentely kasvattaa, opettaa oikeasti olennaisia asioita, antaa oikeita eväitä elämään" [viitattu: 4.11.2015]. Saatavissa: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/84354/gradu06553.pdf?sequence=1>

Karlsson, L. 2003. Sadutus. Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. Juva: Ws Bookwell Oy.

Keltikangas-Järvinen, L. 2010. Hyvä itsetunto. Helsinki: WSOY.

Toivanen, T. 2009. Draamakasvatuksen mahdollisuudet varhaiskasvatuksessa.

Teoksessa: Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A. 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. 30–35. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

KUVAT:

Papunet. 2015. Materiaalia kommunikoinnin tukemiseen. Kuvapankki [viitattu: 21.2.2016]. Saatavissa: <http://papunet.net/materiaalia/kuvapankki>

Liitteet

Liite 1

Liite 2

Sadutus:

"Kerro satu, sellainen kuin itse haluat. Kirjaan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot. Lopuksi luen tarinasi, ja voit muuttaa tai korjata sitä, mikäli haluat." Sadutuksessa aikuinen ei anna lapselle aihetta, ei johdattele, eikä esitä lisäkysymyksiä. Lapsi saa kertoa juuri sellaisen tarinan kuin haluaa, ja aikuinen kirjaa sen sanasta sanaan, mitään muuttamatta. (Karlsson, 2003, 44.)

Lisätietoa

Karlsson, L. 2003. Sadutus. Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. Juva: WS Bookwell Oy.

Kirjassa kerrotaan sadutuksesta ja siitä, mihin kaikkeen sitä voi hyödyntää. Kirjan kautta voi herätä uusia ideoita siitä, miten toimintaa voidaan suunnitella ja toteuttaa sadutuksen ja draaman keinoin. Erinomainen kirja, josta hyödyimme toiminnallisessa opinnäytetyössämme.

Solatie, J. 2009. Luova lapsi oivaltaa, oppii ja pärjää. Helsinki: Tammi.

Kirjasta saa hyviä käytännön vinkkejä lapsen luovuuden virittämiseen ja rohkaisuun. Kirja sopii varhaiskasvattajille erinomaiseksi apuvälineeksi, kun suunnitellaan luovaa toteutusta, jonka tarkoituksena on tukea lapsen itsetuntoa draamallisilla keinoin. Kirjassa on hyviä harjoitteita tukemaan tämän kaltaista aihetta.

Vehkalahti, R. 2007. Kehu lapsi päivässä. Vinkkejä ja toimintatapoja lapsen itsetunnon tukemiseen. Hämeenlinna: Karisto Oy:n kirjapaino.

Kirjasta voi löytää hyviä ja muunneltavia vinkkejä siihen, miten lapsen itsetuntoa voi tukea. Yksilöllinen huomioiminen, positiivinen palaute ja aito kiinnostus lapsesta konkretisoituivat kirjassa hyvien käytännön esimerkkien avulla.